

## קריאת קטן בד' פרשיות

### מבוא

במאמר הקודם שלי, דנתי בשיטות השונות בנוגע לדין ד' פרשיות, אם חיובם מדאורייתא או מדרבנן. אחד הנפק"מ שקשורות עם הדין הזה, הוא השאלה אם קטן יכול לעלות לד' פרשיות. השאלה מתחלקת לשני חלקים: 1- אם קטן יכול להיות בעל קורא של ד' פרשיות. 2- אם הוא יכול לעלות ולברך, ואחר יקרא את הפרשה. יש לדון בכלל בנוגע לעליית קטן לקריאת התורה, זאת אומרת לאו דוקא בד' פרשיות אלא גם בשאר קריאות. מתוך הדין בשאר קריאות נגיע לדין בד' פרשיות. הדין יהיה מתוך עיון בדברי ראשונים ואחרונים. וכמובן בשו"ע ונושאי כליו.

### שיטות הראשונים

כתוב במס' מגילה<sup>1</sup>: ...

ת"ר דהכל עולין למנין שבעה ואפילו קטן ואפילו אשה אבל אמרו חכמים אשה לא תקרא בתורה מפני כבוד צבור...

מרדכי<sup>2</sup> כתב:

...אין להקשות על מנהגינו שקטן קורא במוספין דהא קטן עולה למנין ז' וכל שכן שקורא לפרשת המוספין.

משמע מדברי המרדכי שאין מדובר פה רק לעלות קטן לברך, ואח"כ הש"ץ שהוא גדול יקרא את הפרשה, משמע שהקטן קורא את הפרשה.

---

<sup>1</sup> דף כ"ג, עמ' א'

<sup>2</sup> מס' מגילה, סוף סיי תתי"ט

**במרדכי**<sup>3</sup> במקום אחר משמע שאין הקטן קורא בעצמו, אלא גדול קורא עמו, וכן הוא כותב שמעלים קטן אפי' בתוך ג' העולים הראשונים, ואלו דבריו:

ועיר שכולה כהנים ואין בה אפי' ישראל אחד נ"ל דהכהן יקרא שני פעמים ושוב יקראו נשים דהכל משלימין למנין ז' ואפי' עבד ואשה וקטן ופירש ר' שמחה דלאו דוקא למנין ז' אלא הוא הדין לגי' מדתנן סתמא בפרק שלישי דמגילה קטן קורא בתורה ומתרגם ... ואם יש קטנים ישראלים שהגיעו לחינוך גם הם עולים למנין ואע"ג שכתב ר' שמחה שיש בירושלמי גבי ההיא דאשה מברכת לבעלה וכן לאביו לא כן א"ר חייא בר' יוסי בר' נהוראי על שאמרו בקטן לא אמרו אלא כדי לחנכו תפתר בעונה אחריהם כהדא דתנין תמן מי שהיה עבד או אשה מקרין אותם עונין אחריהם מה שהם אומרים כו' ה"נ הרי החזן קורא עמהם...

**שו"ת מהרי"ל**<sup>4</sup> כותב שקטן יכול לקרוא מפטיר בפרשת המוספין, אבל הוא מגמגם לגבי פרשת זכור, ואלו דבריו:

ומה שקורין הקטן מפטיר בפרשת המוספין. רבותינו התירו הואיל והכל עולין למנין ז' אפי' קטן. וקצת לבי מגמגם על פרשת זכור.

**ר"ן**<sup>5</sup> ג"כ כותב שהקטן יכול לקרות כשמעלים אותו, וכן הוא כותב שאסור שכולם שיעלו יהיו קטנים, ואלו דבריו:

פי' עולין להשלים קאמר ולא שיהו כולם קטנים ולא נשים דכיון דלאו בני חיובא נינהו לא מפקי לגמרי. ולפום עיקר דינא נמי שאינו מברך אלא הפותח והחותם אשה וקטן אין קורין ראשון ולא אחרון משום ברכה לפי שא"א לקורין האחרים שיצאו בברכתם ומיהו השתא דתקון רבנן שיברכו כולם אשה וקטן קורין אפי' ראשון ואחרון וכיון דקורין ודאי מברכין מידי דהוה אקטן דמפטיר בנביא ומברך ברכת הפטרה.

**הר"ן**<sup>6</sup> במקום אחר מבאר שאסור שהרוב יהיו קטנים, ואלו דבריו:

קטן קורא בתורה. להשלים למנין ז' ולא שיהיו כלם קטנים ולא רובם.. אלא ע"י צירוף ...

**בית יוסף**<sup>7</sup> מביא את דברי המרדכי ותשובת המהרי"ל. והוא מביא שם תשובת מהר"ם מרוטנבורק<sup>8</sup> לגבי קריאת קטן במוספים שאין בזה שום בעיה, כיון שקטן יכול לעלות למנין שבעה, אז כל שכן שיכול לעלות לשמיני, ואלו דבריו:

<sup>3</sup> מס' גיטין, ס"י ת"ד

<sup>4</sup> ס"י קס"ז

<sup>5</sup> מס' מגילה, דף י"ג, עמ' א' מדפי הר"ן

<sup>6</sup> שם, דף ט"ו, עמ' א'

על מה שהקטן קורא במוספין אין לחוש דלכתחלה עולה למנין שבעה וכל שכן לשמיני של ימים טובים שלא מצינו בתלמוד...

**בית יוסף**<sup>9</sup> מביא **תשובת ריב"ש**<sup>10</sup> שכותב בשם ר"ת שפרשה הבאה חובה ליום צריך שדוקא גדול יקרא את הפרשה ואין הקטן קורא. וזה משום שהוא מסביר שזה שמעלים קטן זה רק להצטרף לגדולים, אבל אסור שכל מי שמעלים יהיו קטנים, ולכן בפרשה הבאה חובה ליום אם הקטן יקרא בו, אז בפרשה זו כולם יהיו קטנים. והוא כותב שאם מעלים קטן, אז יש לעלות גדול לקרוא בחובת היום ואח"כ יפסיקו בקדיש, ואז יעלו הקטן והוא יחזור לקרות את הפרשה שקרא הגדול, ואלו דבריו:

כתבו בשם ר"ת שבפרשה הבאה חובה ליום צריך שיקראנה גדול ומה שאמרו הכל עולין למנין שבעה אפי' קטן לא אמרו אלא עולין ר"ל להצטרף למנין שבעה כשיש שם גדולים הקורים אבל שיהו כל הקורים קטנים לא. ומה שאמרת שיש מקומות שנהגו כשהמפטיר קטן עולה גדול במקומו וקורא בתורה והמפטיר קורא ההפטר והיינו קורא בתורה ואע"פ שצריך המפטיר לקרות בתורה היינו משום כבוד התורה והכא הא איכא כבוד התורה כשנאמר המפטיר אינו ראוי לתורה וקורא גדול במקומו וזה הטעם אינו דלעולם מי שקורא ההפטר צריך לקרות בתורה כי שמא הגדול קרא לתוספת ולעצמו ולא בעד המפטיר ואין כאן כבוד התורה והמנהג ההוא אינו מנהג יפה בעיני והמנהג היפה הוא או במפטיר גדול או שיקרא גדול בחובת היום ויפסיקו בקדיש ויחזור הקטן המפטיר לקרות הפרשה ההיא או ג' פסוקים ממנה משום כבוד התורה ויכול לברך לפני ולחזרה מידי דהוה אברכות ההפטר.

הריב"ש דוחה את המנהג שהקטן היה עולה למפטיר אבל לא היה קורא בתורה, גדול היה קורא בתורה, הקטן רק היה קורא את ההפטר. הוא סובר שיש בעיה שיחשבו שהקריאה שקרא הגדול זה לעצמו ולא בשביל מפטיר, ויהיה בעיה של כבוד התורה. נלענ"ד שאפשר ללמוד מכאן שאין בעיה עקרונית בכך שקטן יעלה ויברך וגדול יקרא את הפרשה, כל הבעיה זה דוקא בכה"ג משום כבוד התורה.

הבית יוסף<sup>11</sup> כותב שלא נוהגים כמנהג הריב"ש, אלא נוהגים כמנהג האחר שהביא הריב"ש. וגם הוא דוחה את דחיית הריב"ש למנהג זה, שהוא כותב שאין חשש שיחשבו שקריאת הגדול הוא בשביל עצמו וזה לתוספת ואין זה בשביל המפטיר, ואז יהיה בעיה

<sup>7</sup> או"ח, סי' רפ"ב, סעי' ד'

<sup>8</sup> ד"פ סוף סי' ק"י

<sup>9</sup> סי' רפ"ב, סעי' ד'

<sup>10</sup> סי' שכ"ו

<sup>11</sup> סי' רפ"ב, סעי' ד'

של כבוד התורה, והסיבה שאין חשש הוא משום שאומרים קדיש בין קריאת העולים הראשונים לקריאת הגדול הזה, ואלו דבריו:

ואנו לא ראינו מי שנהג כדברי הריב"ש אלא כמנהג אותם מקומות שכתב השואל וגם הוא [הריב"ש] ז"ל כתב בתשובה<sup>12</sup> שלא רצו לשמוע לו, וגם בעיני נפלאו דבריו שכתב כי שמא הגדול קרא לתוספת ולעצמו ולא בעד המפטיר, דכיון שהפסיקו בקדיש בין העולים הראשונים לקריאת הגדול זה ליכא למימר דלתוספת עצמו הוא קורא ומוכתא מילתא ודאי דבעד המפטיר הוא קורא.

יוצא גם לפי הבית יוסף שנוהגים כמנהג האחר שהביא הריב"ש, ואז לפי"ז יוצא שהקטן אינו קורא בפרשה הבאה חובה ליום.

**הבית יוסף** לא הביא את כל דברי הריב"ש שם באותו תשובה<sup>13</sup>, ושם הוא מוסיף להביא ראיה לדבריו שקטן יכול להצטרף לגדולים, אבל אי אפשר שרק יהיה קטן בלי צירוף, והראיה הוא מאבילות שיו"ט שני עולה לו למנין ז' ימי אבלות, אבל ז' ימי משתה בכה"ג שמת אביו של החתן לפני החתונה אינם עולים לו למנין ז' ימי אבלות. וזה משום שלגבי יו"ט שני הוא מצטרף לשאר הימים שנוהג בהם אבלות, אבל בז' ימי המשתה אין צירוף ולכן אינו עולה. וכן הוא מסביר שהסיבה שמותר לקטן להצטרף לגדולים אע"פ שאין יוצאים בקריאתו, זה משום שמתחילה התקינו כך, כדי שלא להטריח על הציבור שיצטרכו ז' גדולים שיודעים לקרות, ואלו דבריו:

...ומה שאמרו הכל עולים למנין ז' ואפי"א אשה ואפי"א קטן... לא אמרו אלא עולין, רצה לומר, להצטרף למנין שבעה כשיש שם גדולים הקורין. אבל שיהיו כל הקורין קטנים לא. ומה שהקשית דא"כ הוה ליה למימר מצטרף למנין ז' כדאמרינן בברכות לגבי זמון, אינה קושיה כלל. דהתם שייך לשון צרוף שאין הקטן עושה דבר, אלא שהנדון הוא אם מצטרף לחשבון עשרה הצריכין לזמון... אבל בכאן כל אחד מן הקורין קורא ועושה דבר לעצמו ושייך לומר לשון עולה. וכמו שאמרו ג"כ מפטיר עולה או אינו עולה... וכן מצינו לשון כזה גבי אבילות דשבת עולה ואינה מפסקת. וגם שם יש לדון כיוצא"ב. שהרי אמרו הגאונים ז"ל שהקובר את מתו ברגל שיו"ט שני עולה לו למנין שבעת ימי אבלות, אע"פ שאינו נוהג בו אבלות ומונה לאחר הרגל ששה, והוא כיון שלא היה אסור בו אלא מדרבנן. ואעפ"כ אמרינן בפ"ק דכתובות גבי מת אביו של חתן וכו' נוהג ז' ימי המשתה ואח"כ נוהג שבעת ימי אבלות. ולא אמרינן שיעלו לו שבעת ימי המשתה לז' ימי אבילות אע"פ שלא נהג בהן אבלות כיון שלא היה אסור אלא מדרבנן. והטעם הוא לפי שיום טוב שני עולה ליום אחד ונוהג אבילות בשאר הימים אבל אין שבעת ימי המשתה עולין לו שלא ינהגו אבלות כלל... וגם בענין קריאת התורה

<sup>12</sup> ס"י ל"ה

<sup>13</sup> ס"י שכ"ו

בצבור י"ל כן. וההיא דתנן בפרק הקורא את המגילה עומד... קטן קורא בתורה אבל אינו פורס על שמע... היינו קטן בצרוף עם אחרים גדולים. וכן נראה מלשון רש"י<sup>14</sup> שכתב קטן קורא בתורה ועולה למנין שבעה... ומה שהקשית כיון דלדעת הרא"ש ז"ל<sup>15</sup> לגבי זמון אינו מצטרף, כאן לגבי הפטרה אמאי מצטרף. זה אינו כלום. דכאן נמי אינו מצטרף לעשרה שצריך לקריאת התורה אלא צריך שיהו בבית הכנסת עשרה כלם גדולים אלא מפני שאין הכל בקיאים בקריאת התורה, לא הטריחו הצבור להביא שבעה גדולים היודעים לקרות בתורה. וכשהתקינו שיהיו שבעה קורין בתורה היתה התקנה שהקטן היודע לקרות יעלה למנין ז', כדי שלא להטריח הצבור להיות כל הז' גדולים ואולי לא ימצאום יודעים לקרות... ומ"מ בכלל קטנים לא התירו...

**הריב"ש**<sup>16</sup> בתשובה אחרת מזכיר את דברי ר"ת, וכך הוא פוסק והוא באמת יוצא נגד אלו שלא רוצים לשנות את מנהגם ונשארים במנהג הטעות, ואלו דבריו:

בספר המנהיג בשם ר"ת שביום שיש בו שני ספרים שהמפטיר קורא במה שהוא חובה ליום, אין מפטירין בו בקטן. אע"ג דקי"ל דאפי' קטן עולה למנין שבעה, מ"מ נראה דמה שהוא חובה ליום שאין קורא בספר ההוא אלא אחד, דצריך שיהיה גדול. אלא שלמנין ז' עולה קטן כשאחרים גדולים אבל כולם קטנים לא. וז"ל הברייתא הכל עולין למנין ז' ואפי' אשה ואפי' קטן וכו'. ולא קתני אפי' נשים ואפי' קטנים וכ"כ זה הר"ן ז"ל... וא"כ במה שקורא אחד לבדו שהוא חובה ליום צריך להפטיר בגדול. ואם המפטיר קטן יקרא גדול בספר ההוא אותה פרשה, ואח"כ יחזור ויקרא אותה הקטן משום כבוד התורה. וכ"כ בספר המנהיג... זהו המנהג היפה שראוי להנהיג. אבל באלו הארצות אינם מדקדקים בזה ואינם שומעין למי שירצה לשנות מנהגם. ואפשר שמפני שנהגו למכור ההפטרה למי שמעלה בה בדמים, והם קונים אותה בעד קטניהם להרגילם, ואם לא יתכבדו בהפטרות לא יתנו בה פרוטה, לזה לא ישנו מנהגם בשום פנים. וכל המשנה ידע על התחתונה. כי כולם יקומו כנגדו, אין צריך לומר אם יהיה שם איזה יודע ספר יחזיק בידם לקיים המנהג אף אם אינו גדול בחכמה...

**דרכי משה**<sup>17</sup> מוסיף שגם הר"ן סובר כמרדכי שמעלים קטן למפטיר והוא קורא אפי' במוסף היום, והוא מביא שיש שנהגו דהז' קורא את פרשת המוספין והמפטיר חוזר וקורא, ואלו דבריו:

וכתב הר"ן... דהמפטיר קורא במוסף היום וכן כתב המדרכי... דקטן קורא בפרשת המוספין ויש נהגו דז' קורא הפרשה והמפטיר חוזר וקורא

<sup>14</sup> אין זה נמצא ברש"י שם על הגמ', אלא ברש"י על הרי"ף

<sup>15</sup> מס' ברכות, פרק ז', סי' כ'

<sup>16</sup> שם

<sup>17</sup> סי' רפ"ב, אות ד'

כמו בשבתות השנה והמנהג כדברי הר"ן והמרדכי דהז' קורין פרשת היום והמפטיר אפי' הוא קטן קורא במוסף היום.

הדרכי משה מביא שיש שנהגו לא כדברי המרדכי ור"ן, שלפי דבריהם אין לקטן לעלות למוספין ולדי' פרשיות, שזה קריאה חדשה, אלא צריך שגדול יקרא את הפרשה החדשה, דהיינו השביעי יקרא את המוספין ואח"כ הקטן יחזור ויקרא, כמו בכל שבתות השנה שהמפטיר חוזר וקורא מה שקרא השביעי.

יש דיון בגמ' שם במגילה אם המפטיר עולה לשביעי או לא עולה לשביעי, והר"ן<sup>18</sup>

כותב:

וּכְתַב הַרְשֵׁבִיא ז"ל דַּאֲפִי נִימָא דַּאֲיֵנו עוֹלָה יִכּוֹל מִפְטִיר לְסַיִם אֶת הַפְּרָשָׁה שְׁלֵא תֵאמֵר כִּיּוֹן שְׁאִינוּ עוֹלָה צְרִיכִין הַשְּׁבַעָה לְסַיִם כֹּל הַפְּרָשָׁה וְהַמְּפַטֵּיר יַחְזוֹר וְיִכְפּוֹל קֶצֶת מִמָּה שֶׁקָּרָא שְׁאֵם לֹא יִקְרָאוּ הַשְּׁבַעָה כֹּל הַפְּרָשָׁה נִמְצָא שֶׁהוּא כְּאֵלוֹ לֹא קָרָא אֲלֵא מַחְצִית הַפְּרָשָׁה שֶׁהִרִי הַמְּפַטֵּיר קְרִיאָתוֹ אִינוּ עוֹלָה דְלִיתָא דְמַכְל מְקוֹם הִרִי נִקְרָאת הַפְּרָשָׁה ע"י כּוֹלֵן וְהִבִּיא רֵאִיָּה לְזֶה מִן הַגַּמ' וּמָה שְׁאִין אֲנוּ נוֹהֲגִין כֵּן הִיֵּינוּ מִפְּנֵי שְׁאֲנוּ מִפְּסִיקִין בְּקִדְיֵשׁ בֵּין קְרִיאַת הַשְּׁבַעָה לְקְרִיאַת הַמְּפַטֵּיר וְאִינוּ בְּדִין שִׁיפְסִיקוּ בְּקִדְיֵשׁ בְּאֲמֻצָּע הַסֹּדֵר וּמ"מ נִפְקָא מִינָה לְעִנְיֵן שֶׁבֶת וּר"ח שְׁמוּצִיאִין שְׁנֵי סְפָרֵי תוֹרָה שֶׁהַשְּׁבַעָה קוֹרִין בְּפִרְשַׁת הַיּוֹם וְהַמְּפַטֵּיר יִכּוֹל לְקִרְוֹת פְּרִשַׁת הַחֹדֶשׁ וְאֲפִי לְמִי"ד אִינוּ עוֹלָה וְהִרְאִיָּה שֶׁהִבִּיא ז"ל אִינָה בְּרוּרָה בְּעִינֵי ... אֲבָל מִ"מ הַדִּין דִּין אֲמַת מְשׁוּם דְּנִקְטְנִין דְּעוֹלָה לְמִנִּין שְׁבַעָה ...

נלעני"ד שהראיה מדברי הר"ן הוא בכך שסובר שאם המפטיר עולה למנין, אז הוא יכול לסיים את הפרשה, ואינו צריך לחזור על מה שנקרא לפניו ולכן גם יכול לעלות למוספין. ולכן הוא הדין לקטן שכתוב שעולים למנין, ולכן הוא יוכל לעלות למוספין.

**ברא"ש**<sup>19</sup> משמע שלפי ר' אליהו ור' משולם אין קטן יכול לקרוא בקריאה שהיא

חובת היום, כמו ר"ת, ואלו דבריו:

... וְכֵן נִמִּי תִיקְנוּ לומר קדיש בין שביעי למפטיר לומר שאין ממנין השבעה ולכך צריכין לחזור מן הפרשה שקרא השביעי אבל ימים טובים וארבע פרשיות שמוציאין שני ספרים אין המפטיר חוזר וקורא מה שקרא אחרון אלא אומר קדיש אחר שקראו שבעה בשבת וחמשה ביי"ט ובספר השני קורא המפטיר חובת היום וכשמוציאין שלשה ספרים קורין ששה באחד והשביעי בשני ואומר קדיש ובשלישי קורא המפטיר פרשה שהיא מעין ההפטרות אבל אם היה הקורא השביעי בספר השני כשמוציאין שנים או בשלישי כשמוציאין שלשה היה המפטיר צריך לכפול לפי שלא יאמרו קדיש עד שיגמרו הפרשה. ואחר שגמרו פרשה אומר קדיש והמפטיר קורא מה

<sup>18</sup> מסי' מגילה, דף י"ג, עמ' א' מדפי הרי"ף

<sup>19</sup> מסי' מגילה, פרק ג', סי' ה'

שקרא השביעי וכן הנהיגו ר' אליהו ור' משולם ז"ל דלא מסתבר דקטן המפטיר שאינו מן המנין שיקרא חובת היום ...

**קרבן נתנאל**<sup>20</sup> מסביר את סברת ר' אליהו כמו הריב"ש, שאם הקטן יקרא את קריאת חובת היום, אז זה נחשב שבקריאה זו כולם קטנים, ואסור שכולם יהיו קטנים, ואלו דבריו:

אע"ג דק"ל דקטן עולה למנין שבעה. היינו להשלים אבל כולם קטנים לא. ואם קטן המפטיר יקרא בחובת היום הוי חובת היום בקטנים לכן עדיף טפי אף שיש ב' ספרי תורה לשנות מן מנהג הגמ'. שלא יקרא המפטיר פסוקים מה שלא קרא השביעי. אלא השביעי קורא בספר תורה שניה ואומרים קדיש והמפטיר חוזר וקורא מה שקרא השביעי כך סברת ר' אליהו.

אבל צ"ע בדברי הרא"ש הללו, כיון שצריך להבין מה כוונתו שקטן המפטיר אינו מן המנין? לכאורה משמע שאין כאן בעיה בקטן, הבעיה זה שהוא אינו מן המנין.

**הברכי יוסף**<sup>21</sup> באמת מסביר שאין כאן דין מיוחד לקטן, אלא מה שהזכיר הרא"ש קטן זה משום שהרגילות הוא שקטן מפטיר. והוא מסביר שכוונת הרא"ש לומר שכיון שבדרך כלל אומרים קדיש לפני קריאת המפטיר כדי להורות שאינו עולה מן המנין, אז לא מסתבר שהוא יקרא בפרשה שהיא באה לחובת היום, שקריאת מפטיר היא קריאה שאינה חובה, ואלו דבריו:

ונראה דכונת הרא"ש פשוטה כמ"ש הרב שבלי הלקט בשם ר' ישעיה<sup>22</sup> וז"ל מה שנהגו דמפטיר קורא בפ' המוספין וכו' נ"ל שקריאת המוספין אינה חובה וכו' אבל ד' פרשיות ופ' ר"ח שהן חובה ליום וקובעין הפטרה אחרת אינו דין שיקרא אותן אלא אחד מן השבעה שהן באין חובה ליום וגם לא הפסיק ביניהם שכמו שפרשת היום היא חובה גם זו הנוספת עליה היא חובה ועודפת עליה שמפסיקין הפטרת פר' היום ומפטירין בפרשה הנוספת הלכך הטוב והישר הוא לנו לקרוא ששה בפרשת היום והשביעי בפרשה הנוספת וכו' ואח"כ אומר קדיש ואח"כ חוזר המפטיר וקורא לכבוד התורה בפ' הנוספת בקריאת השביעי כמשפטו בכל שבתות השנה עכ"ל הא למדת דסבר ר' ישעיה כמו שהנהיגו ר' אליקים ור' משולם וביאר טעמו שהשביעי יקרא בחובת היום ולא אתי עלה מטעם קטן וכן נראה שהוא כונת הרא"ש וקטן דנקט לאו דוקא אלא משום שהמנהג שקטן מפטיר נקט קטן וה"ה גדול... וכונת הרא"ש דמאחר שבכל שבת אומר קדיש קודם המפטיר להורות דהמפטיר אינו עולה למנין ז' ... א"כ לא מסתבר דהמפטיר שאינו מן המנין תדיר שאנו מפסיקין בקדיש וגם שהוא שמיני שיקרא בחובת היום וקטן דנקט לאו דוקא..

<sup>20</sup> שם, אות ח'

<sup>21</sup> או"ח סי' רפ"ד, אות ב'

<sup>22</sup> סי' י"ט

**התשב"ץ**<sup>23</sup> ג"כ מביא את דברי ר"ת שאין עולין קטן לקריאת פרשת חובת היום, והוא מסביר שהסיבה לכך זה משום שקטן אינו מחויב בקריאה ולכן אינו יכול להוציא את הגדולים ידי חובה. והסיבה שאפשר לעלות קטן למנין שבעה, ולהעלותו למפטיר בשבת רגילה, זה משום שזה שעולים שבעה זה רק לכבוד היום, אבל מעיקר הדין לא צריך שבעה עולים, והציבור כבר יצא בשאר העולים. נלענ"ד משמע מדבריו שהוא מדבר על קריאת הקטן שזה אסור, אין הוא מדבר בכה"ג שעולה קטן והבעל קורא הוא גדול, ואלו דבריו:

דהא קי"ל הכל עולין למנין שבעה ואפי" קטן, ואילו בקריאת חובת היום כתב ר"ת ז"ל שאי אפשר בקטן, דכללא הוא דכל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתו, וקטן לאו בר חיובא הוא. ונראה לי טעמו ז"ל, דאע"ג קי"ל דמפטיר בנביא אפשר בקטן וקטן נמי עולה למנין שבעה... דקריאת ההפטרה אינה אלא לכבוד הנביאים בעלמא ולא היתה תקנה מחוייבת כקריאת התורה, שהרי משה תיקן להם לישראל שיהיו קורין בתורה ועזרא תיקן תלתא גברי... וכיון שאינה אלא לכבוד בעלמא משום הכי הקילו בה שתהיה בקטן, שהרי הגדולים אינן רוצין להפטיר בנביא שהם חושבין הדבר לזילותא שלא יקראו בתורה ויפטירו בנביא... וכן נמי לעלות למנין שבעה הקלו בה אפי" באשה ועבד וקטן דלאו בני חיובא, משום שהציבור כבר יצאו ידי חובתו בקריאת השאר, שאין קריאת שבעה אלא לכבוד היום, דכל דטפי ליה מילתא מחבריה טפי ליה גברא יתירא, וכיון דמשום כבוד היום הוא הקלו בו בקטן. אבל בקריאת חובת היום ומה שהוא תקנה קבועה, כגון ארבע פרשיות וחנוכה ומוספי ראשי חודשים ורגלים, אי אפשר כלל ע"י קטן, דכיון שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתו.

צ"ע באיזה קטן מדובר פה, שאם מדובר בקטן שהגיע לחינוך, אז למה לא נחשב מחוייב בדבר? ולמה לא יוכל להוציא את הגדולים, הרי החיוב של הקריאה זה רק מדרבנן?

בעוד מקום התשב"ץ מביא את דברי ר"ת<sup>24</sup>:

קניית המצות אין אני מתיר בכאן לקטן אלא לקנות ההפטרה שאינה מענין המאורע. אבל כשהיא מענין המאורע וזה ביום שמוציאין שני תורות. אני משתדל שיהיה המפטיר גדול שאין מי שאינו מחוייב בדבר מוציא הרבים ידי חובתו. וכן כתב בעל המנהיג בשם ר"ת ז"ל בהל' חנוכה...

**הרשב"ש**<sup>25</sup> ג"כ מביא את דברי ר"ת, ומסביר שהסיבה לכך זה משום שאין מי שאינו מחוייב בדבר יכול להוציא את המחוייב בדבר, ואלו דבריו: ...

<sup>23</sup> חלק א', סי' קל"א



וכשחל ר"ח בשבת אחר שהשלים השביעי הפרשה אומרין קדיש ככל שבתות השנה והמפטיר קורא פרשת ר"ח, וצריך שיהיה גדול ולא קטן כמו שכתב בעל המנהיג בהלכות חנוכה<sup>26</sup> שהקריאה היא חובת הצבור ואין מוציא המחוייב בדבר מי שאינו מחוייב בדבר כקטן...

**בית יוסף**<sup>27</sup> מביא את הרוקח<sup>28</sup> שכותב קטן מצרפים רק כשמעלים שבעה, אבל כשרק מעלים שלשה אז אין מצרפים קטן, דהיינו אין מעלים קטן:

ירושלמי<sup>29</sup> א"ר יוחנן קטן לספר עושים אותו סניף. נראה לקרות בתורה לשבעה כדמשמע פרק הקורא את המגילה עומד<sup>30</sup> אבל לשלשה אין מצטרפין דמפסיק ואינו עולה וכן השיב רבנא נתן שעשה הערוך.

**הבית יוסף**<sup>31</sup> מסביר שלפי הרוקח רק עושים הקטן סניף, וזאת אומרת שאינו עולה ממנין העולים, דהיינו שיש שבעה עולים שהם גדולים ומוסיפים עוד קטן, ואלו דבריו:

ונראה מדברי הרוקח דהא דעושין אותו סניף היינו לומר שמותר לעלות לספר תורה אבל לא יעלה מהמנין ומשום הכי לא התיר שיעלה ביום שאין קורין אלא שלשה משום דאין מוסיפין עליהם...

**הבית יוסף**<sup>32</sup> במקום אחר כותב קצת אחרת בהסברו דברי הרוקח שלפי דבריו שמה, משמע שלפי הרוקח הקטן מצטרף למנין השבעה רק שמעלים אותו לאחר שכבר העלו שלשה, ואלו דבריו:

כתבתי בשם הרוקח, שאין קטן מצטרף לשלשה, ולפי דבריו נראה דלשבעה נמי אינו עולה אלא לאחר שקראו שלשה.

יכול להיות שכוונתו בסי' קל"ה שלפי הרוקח אין הקטן עולה למנין, הכוונה למנין שלשה, צריך לפחות שיהיו שלשה גדולים לפני שמעלים את הקטן. אבל צ"ע מה הסיבה לכך? אם מסבירים שאינו עולה למנין שבעה, אז מובן הסיבה, שזה משום שכיון שהוא קטן אז הוא לא יכול להיות חלק ממנין הקוראים שחייבים, הוא רק יכול להיות תוספת.

**הבית יוסף**<sup>33</sup> מביא שלפי האבודרהם<sup>34</sup> ור' ירוחם<sup>35</sup> הקטנים מעלים אותם אפי' שעדיין לא עלו ג' גדולים.

<sup>24</sup> חלק ג', סי' קע"א

<sup>25</sup> סי' תר"ו

<sup>26</sup> סי' ק"נ

<sup>27</sup> או"ח סי' קל"ה, סעי' י"ג

<sup>28</sup> סי' שלי"ד

<sup>29</sup> מס' ברכות, פרק ז', הל' ב'

<sup>30</sup> דף כ"ג, עמ' א'

<sup>31</sup> או"ח סי' קל"ה, סעי' י"ג

**הבית יוסף**<sup>36</sup> מביא בשם הרמב"ם בשם אחד מן הגאונים שקטן קורא בתורה רק לאחר שעלו ג' גדולים.

כתוב **במס' מגילה**<sup>37</sup> : ...קטן קורא בתורה ומתרגם...

**רמב"ם**<sup>38</sup> : קטן קורא בתורה אמר אחד מן הגאונים האחרונים כי זה אחר השלישי.

נלענ"ד מזה שמביא את דברי הרמב"ם לאחר דברי הרוקח וכותב שכן כתב הרמב"ם, משמע שסובר שהרמב"ם כותב לגמרי כדברי הרוקח, וא"כ יש להסביר שגם כוונת הבית יוסף ברוקח שאין הקטן עולה למנין, הכוונה למנין שלשה.

**רמב"ם**<sup>39</sup> כותב שהקטן עולה והוא ממנין השבעה, דהיינו מתוך השבעה שעולים מותר שקטן יעלה עמם, ואלו דבריו : ...קטן היודע לקרות ויודע למי מברכין עולה ממנין הקוראים ...ג"כ משמע שהקטן קורא בעצמו, הוא אינו רק עולה לברך.

**הגהות מיימוניות**<sup>40</sup> מביא מחלוקת בירושלמי מהו הגיל שנצרך כדי שהקטן יוכל לעלות למנין שבעה, שצריך שיהיה יודע טיב הברכה או שיהיה יודע למי מברכים. וכן הוא מביא בשם ר' שמחה שהקטן עולה ג"כ למנין שלשה, ואלו דבריו :

בירושלמי דג' שאכלו תניא קטן וספר תורה עושין אותן סניפין כו' עד א"ר יודן כיני מתניתא קטן לספר תורה פירוש לעלות למנין הקורין בשבת אימתי עושין אותו סניפין ר' אבינא אמר איתפלגון ר"ה ורב יהודה תרווייהו בשם שמואל חד אמר כדי שיהא יודע טיב ברכה וחרנא אמר שיהא יודע למי מברכין וכן פסק בספר המצות וכתב לשון רבינו המחבר וכן כתב מורי רבינו בשם ר' שמחה דלאו דוקא למנין ז' דה"ה לגי בס"ע."

**מאירי**<sup>41</sup> מביא דעה שסוברת שמספיק שרק גדול אחד יקרא וכל השאר יהיו קטנים, ולפיו מובן למה קטן יכול להצטרף אע"פ שאינו מחוייב בקריאה, ואין בעיה איך מוציא את הציבור, שהוא מסביר שהוא סובר שבקריאת הגדול יוצאים ידי חובת תקנת משה רבינו, ואז רק נשאר תקנת עזרא ובוהא אפשר שקטן יעלה, ואלו דבריו :

<sup>32</sup> או"ח סי' רפ"ב, סעי' ג'

<sup>33</sup> שמה

<sup>34</sup> תפילות חול, עמוד ק"ל

<sup>35</sup> נתיב ב', חלק ג', דף כ', עמ' ב'

<sup>36</sup> סי' קל"ה

<sup>37</sup> דף כ"ד, עמ' א' במשנה

<sup>38</sup> פירוש המשניות שם

<sup>39</sup> הלכות תפילה, פרק י"ב, הלי"ז

<sup>40</sup> שם אות ע'

יש מי שאומר שמ"מ צריך בכל קריאה קורא אחד גדול והואיל וקרא אחד כבר נשלמה תקנת משה רבינו ואין כאן עוד קריאה אלא מתקנת עזרא שלא היה מנין הקוראים מתקנת משה רבינו אלא גוף הקריאה לבד ויכול להשלים הקריאה על ידי אשה או קטן אבל לא שתעשה כל הקריאה ע"י אשה וקטן...

צ"ע למה לגבי תקנת עזרא קטן יכול לעלות, ורק לגבי תקנת משה קטן אינו יכול לעלות?

**ציץ אליעזר**<sup>42</sup> רוצה לצרף לדברי המאירי את דברי הריב"ש, ולהסביר שתקנת עזרא תוקנה מתחילה בכך שיכלו לעלות קטן, והוא מוסיף שאפשר להסביר שהסיבה לכך [בניגוד לסיבה שכתב הריב"ש] הוא משום שכל תקנת עזרא היתה לכבודה של שבת להרבות בה בקוראים, ולכן בזה לא צריך קריאת בר חיובא, רק לתקנת משה צריך קריאת בר חיובא, ואלו דבריו:

ועפ"י אפשר לומר דזהו גם כוונת המאירי הנ"ל, והיינו דתקנת הקריאה מעיקרא ע"י מרע"ה שמספיקה אפי' באחד היתה על אופן כללות הדין בכל התורה דצריך שתהא הקריאה מפי בר חיובא, אלא תקנת עזרא שיהיו בז' היתה כבר מתחלה על דעת כן שיוכלו לקרות גם לקטנים ומטעם הנ"ל. ואת דברי המאירי שנאמרו בזה בסתמא אפשר להסביר ביותר בכזאת, דתקנת עזרא שבאה בנספח לתקנת מרע"ה תוקנה מתחילה על אופן זה שהז' קוראים יבואו לא לשם יציאה ידי חובת היום, דזה יוצאים בקריאה אפי' ע"י אחד כתקנת מרע"ה אלא באה משום כבודה של שבת להרבות בה בקוראים ולכן לא צריכים בהו קריאה של בר חיובא.

**רא"ש**<sup>43</sup> מביא בשם ר"ת הסבר למה קטן ואשה עולים למנין ז' ואין כאן בעיה של מי שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את המחוייב בדבר, שהוא מסביר שהחיוב של קריאת התורה היא השמיעה, דהיינו אין חיוב על כל אחד ואחד לקרוא את הספר תורה, אלא צריך לשמוע את קריאת התורה, ואלו דבריו:

... ודוקא להצטרף אבל לאפוקי אחרים ידי חובתן לא דהא אמרינן בשילהי ראש השנה<sup>44</sup> דכל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא אחרים ידי חובתן והא דסלקי קטן ועבד ואשה דליתנהו בתלמוד תורה למנין שבעה משום דס"ת לשמיעה קאי וברכה אינה לבטלה דלא מברכים אשר קדשנו במצותיו וצונו על דברי תורה אלא אשר בחר בנו ואשר נתן לנו עד הנה דברי ר"ת ז"ל...

<sup>41</sup> מס' מגילה, דף כ"ג, עמ' א', ד"ה הכל עולין וכו'

<sup>42</sup> חלק ז', סי' א', ענף ה', סוף אות ט"ו - תחילת אות ט"ז

<sup>43</sup> מס' ברכות, פרק ז', סי' כ'

<sup>44</sup> דף כ"ט, עמ' א'

**ציץ אליעזר**<sup>45</sup> מוסיף בביאור דברי ר"ת, והוא מסביר שמה שכתב ר"ת "משום דספר תורה לשמיעה קאי", כוונתו לומר שהחיוב לשמוע דברי תורה מספר תורה ולכן אין זה משנה אם הקורא בר חיובא או אינו בר חיובא. והוא רוצה לחלק לפי"ז בין קריאה שבאה לחובת היום ובין קריאה על סדר היום, שקריאה על סדר היום היא רק חיוב של שמיעה, אבל בקריאה שבאה לחובת היום יש חיוב של קריאה מספר תורה, ולכן צריך קריאת בר חיובא, ואלו דבריו:

עוד מקום אתי... בהסבר הדברים במה שקטן עולה למנין ז' ובמה חלוק זה מקריאה דחובת היום, והוא דיש לחלק ולומר, דבז' העולין המצוה היא בעיקר השמיעה, שכולם ישמעו דברי תורה, וכל ששומעין דברי תורה [מקריאת בספר תורה שככה הוא כבוד הצבור... ממי שהוא אף מפי שאינו חיובא יוצאין ידי חובתן, וכך הוא לשון הרמב"ם<sup>46</sup> "משה רבינו תיקן להם לישראל שיהו קורין בתורה ברבים וכו' כדי שלא יהו שלשה ימים בלא שמיעה תורה" אבל משא"כ בקריאת המוספין וביותר מפטיר דר"ח וד' פרשיות ס"ל להנהו שיטות דלא יקראו לקטן משום דהוקבעו למצות קריאה חיובית דהיינו שחובה על הציבור שיקראו בספר תורה בחובת היום, ולכן רק גדול בר חיובא יכול להוציא את הקהל... וסעד לדברי אלה נ"ל להביא מדברי ר"ת... ובעל כרחך דכוונת ר"ת במ"ש "משום דספר תורה לשמיעה קאי" היינו דר"ל... דעיקר המצוה בכאן היא שישמעו דברי תורה מספר תורה ולא קובע אם המקריא יהא בר חיובא או לא, ואין כאן איפוא דינא של להוציא אחרים ידי חובתן בקריאה של בר חיובא, והרי ר"ת בעצמו הוא שסובר שאבל לקריאת מוספים וד' פרשיות אין לקרוא לקטן מפני שאינו בר חיובא ולא יוכל להוציא אחרים ידי חובתם, ובעל כרחך דהוא משום דסובר דבכאן המצוה היא לקריאה חיובית בחובת היום

...

**מאירי**<sup>47</sup> ג"כ נותן הסבר לכך שקטן קורא בתורה אע"פ שאינו מחויב בדבר ואין בעיה של מי שאינו מחויב בדבר שאינו מוציא את המחויב בדבר, ונראה מדבריו שהוא כותב כר"ת שהסיבה הוא משום שקריאת התורה היא חיוב של שמיעה, אבל מסוף דבריו נראה שיש הסבר אחר, שקריאת התורה אינה מצוה גמורה, ואלו דבריו: ...

קטן קורא בתורה שאין הכוונה אלא להשמיע לעם ואין זו מצוה גמורה כשאר מצות שנאמר בה כל שאינו מחויב וכו' ואע"פ שהוא מברך הרי מ"מ יש לו שייכות בתלמוד תורה עד שאחרים מצווין ללמדו

<sup>45</sup> חלק ז', סי' א', ענף ח', אות כ"ג

<sup>46</sup> הלכות תפילה, פרק י"ב, הל' א'

<sup>47</sup> מסי מגילה, דף כ"ד, עמ' א'

**ציץ אליעזר**<sup>48</sup> נותן ב' הסברים לדברי המאירי: א' - כדברי ר"ת. ב' - שחיוב שמיעת קריאת התורה אינה חיוב כל כך עד שיצטרך שיוציאו מי שמחויב בדבר, ואלו דבריו:

הרי דהמאירי ברישא דדבריו מסביר בהדיא כדברי ר"ת הנ"ל מפני שאין הכוונה אלא להשמיע לעם, אלא דמוסיף בטעמא "מפני שאין זו מצוה גמורה כשאר מצות" ובוזה יש להסתפק בכונתו, אי כוונתו הוא לומר כהסברתנו בדברי ר"ת שאין מצוה זו כשאר מצות כאלה שכשנאמר בהם מצות שמיעה הכוונה היא שישמעו מפי בר חיובא אלא המצוה הזו נאמרה מתחילה באופן כזה שאפשר לשמוע אפי' מפי אינו בר חיובא ובלבד שישמעו קריאת דברי תורה מספר תורה, או דילמא דאולי באמת כוונת המאירי בזה כדבר הקצת משכילים שמזכיר הגינת ורדים וכדברי התהלה לדוד... שמסבירים בפשטות דחיוב שמיעת קריאת התורה אינה חיוב כל כך עד שיצטרך שיוציאו מי שמחויב בדבר.

**מאירי**<sup>49</sup> מביא הסבר אחר לכך שקטן יכול לברך, שזה משום שיש לו שייכות בתלמוד תורה ומצווין ללמוד, ולפיו באמת אשה אינה יכולה לברך, כיון שאין לה קשר עם תלמוד תורה, ואלו דבריו:

...ויש מי שמפרש שלא נאמרו הדברים אלא בזמן שהיו קוראין אמצעיים בלא ברכה ואשה יכולה לקרות באמצע אבל עכשו שכלן מברכין אין אשה קוראה כלל וכן הדין נותן שהרי היאך תברך והיא פטורה ומ"מ קטן מברך הואיל ויש לו שייכות בתלמוד תורה ושאחרים מצווין ללמוד:

### סיכום שיטות הראשונים

שיטת המרדכי: מתיר לקטן לקרות את פרשת המוספין, צ"ע אם כוונתו שהקטן קורא ממש, או שעולה למנין ז', וגדול קורא את הפרשה. מעלים הקטן גם בתוך ג' העולים הראשונים.

שיטת מהרי"ל: ג"כ מתיר קריאת קטן מפטיר בפרשת המוספין, אבל הוא מגמגם לגבי פרשת זכור, גם בדבריו צ"ע כמו לגבי המרדכי.

שיטת הר"ן: משמע מדבריו שהקטן קורא, אבל הוא כותב שאסור שהרוב יהיו קטנים. דרכי משה מביא שהוא ג"כ סובר שקטן יכול לקרות בפרשת מוספי היום.

שיטת מהר"ם מרוטנבורק: מתיר קריאת קטן במוספים [שם הוא מדבר לגבי מוספי יו"ט].

<sup>48</sup> חלק ז', סי' א', ענף ט'

<sup>49</sup> מסי' מגילה, דף כ"ג, עמ' א, ד"ה הכל עולין וכו'

שיטת ריב"ש: מביא בשם ר"ת שפרשה הבאה חובה ליום צריך שדוקא גדול יקרא את הפרשה ואין הקטן קורא. וזה ע"פ סברת הר"ן שאסור שכל מי שמעלים יהיו קטנים, ולכן בפרשה הבאה חובה ליום אם הקטן יקרא בו, אז בפרשה זו כולם יהיו קטנים. אם מעלים קטן, אז יש לעלות גדול לקרוא בחובת היום ואח"כ יפסיקו בקדיש, ואז יעלו הקטן והוא יחזור לקרות את הפרשה שקרא הגדול. מותר לקטן להצטרף לגדולים אע"פ שאין יוצאים בקריאתו, משום שמתחילה התקינו כך, כדי שלא להטריח על הציבור שיצטרכו ז' גדולים שיודעים לקרות.

שיטת התשב"ץ: מביא את דברי ר"ת שאין עולין קטן לקריאת פרשת חובת היום, אבל הוא נותן הסבר אחר מן הריב"ש, הוא מסביר שזה משום שקטן אינו מחויב בקריאה ולכן אינו יכול להוציא את הגדולים ידי חובה. והסיבה שאפשר לעלות קטן למנין שבעה, ולהעלותו למפטיר בשבת רגילה, זה משום שזה שעולים שבעה זה רק לכבוד היום, אבל מעיקר הדין לא צריך שבעה עולים.

שיטת הרשב"ש: הוא ג"כ מביא את דברי ר"ת, ומסביר שהסיבה לכך זה משום שאין מי שאינו מחוייב בדבר יכול להוציא את המחוייב בדבר [כדברי התשב"ץ].

שיטת ר' אליהו ור' משולם: ברא"ש משמע שהם סוברים שאין קטן יכול לקרוא בקריאה שהיא חובת היום.

קרוב נתנאל מסביר את סברת ר' אליהו ור' משולם כמו הריב"ש, שאם הקטן יקרא את קריאת חובת היום, אז זה נחשב שבקריאה זו כולם קטנים. הברכי יוסף מסביר שאין כאן דין מיוחד לקטן, אלא מה שהזכיר הרא"ש קטן זה משום שהרגילות הוא שקטן מפטיר. כוונת הרא"ש לומר שכיון שבדרך כלל אומרים קדיש לפני קריאת המפטיר כדי להורות שאינו עולה מן המנין, אז לא מסתבר שהוא יקרא בפרשה שהיא באה לחובת היום.

שיטת הרוקח: בית יוסף מסביר שהוא סובר מביא שקטן רק מעלים לאחר שעולים ג' גדולים.

שיטת הרמב"ם בשם אחד מן הגאונים: קטן קורא בתורה רק לאחר שעלו ג' גדולים. שיטת האבודרהם ור' ירוחם: בית יוסף מביא שסוברים שהקטנים מעלים אותם אפי' שעדיין לא עלו ג' גדולים.

שיטת ר' שמחה: הגהות מיימוניות מביא שסובר שקטן עולה למנין ג'.

שיטת הגהות מיימוניות: מביא מחלוקת בירושלמי מהו הגיל שנצרך כדי שהקטן יוכל לעלות למנין שבעה, שצריך שיהיה יודע טיב הברכה או שיהיה יודע למי מברכים.

שיטת ר"ת: רא"ש מביא בשמו שקטן ואשה עולים למנין ז' ואין כאן בעיה של מי שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את המחוייב בדבר, כיון שחיוב של קריאת התורה היא השמיעה, אין חיוב על כל אחד ואחד לקרוא את הספר תורה, אלא צריך לשמוע את קריאת התורה. ציץ אליעזר מוסיף בביאור דברי ר"ת, והוא מחלק בין קריאה שבאה לחובת היום ובין קריאה על סדר היום, שקריאה על סדר היום היא רק חיוב של שמיעה, אבל בקריאה שבאה לחובת היום יש חיוב של קריאה מספר תורה, ולכן צריך קריאת בר חיובא.

שיטת המאירי: מביא דעה שסוברת שמספיק שרק גדול אחד יקרא וכל השאר יהיו קטנים. והוא מסביר שבקריאת הגדול יוצאים ידי חובת תקנת משה רבינו, ואז רק נשאר תקנת עזרא ובזה אפשר שקטן יעלה.

ציץ אליעזר מסביר בהסבר הדעה הזאת שתקנת עזרא תוקנה מתחילה בכך שיכלו לעלות קטן, והסיבה לכך זאת משום שכל תקנת עזרא היתה לכבודה של שבת להרבות בה בקוראים, ולכן בזה לא צריך קריאת בר חיובא. המאירי נותן הסבר לכך שקטן קורא בתורה אע"פ שאינו מחוייב בדבר, אבל אין מבוארים מספיק דבריו. ציץ אליעזר נותן ב' הסברים לדברי המאירי: א' - כדברי ר"ת. ב' - שחיוב שמיעת קריאת התורה אינה חיוב כל כך עד שיצטרך שיוציאו מי שמחוייב בדבר. מאירי מסביר שקטן יכול לברך, כיון שיש לו שייכות בתלמוד תורה ומצווין ללמדו, ולפיו אשה אינה יכולה לברך, כיון שאין לה קשר עם תלמוד תורה

שיטת הבית יוסף: נוהגים כמנהג שהקטן עולה למפטיר, וגדול קורא בתורה, ואח"כ הקטן קורא בהפטרה.

שיטת דרכי משה: מביא שיש שנהגו לא כדברי המרדכי ור"ן, שלפי דבריהם אין לקטן לעלות למוספין ולד' פרשיות, שזה קריאה חדשה, אלא צריך שגדול יקרא את הפרשה החדשה, דהיינו השביעי יקרא את המוספין ואח"כ הקטן יחזור ויקרא.

## שיטות הפוסקים ואחרונים

שו"ע<sup>50</sup> כותב את הדין שקטן עולה למנין שבעה. אבל הוא מזכיר שזה קטן שיודע למי מברכים. הרמ"א<sup>51</sup> מוסיף את דברי הריב"ש שהקטן רק מצטרף למנין הקוראים, אבל אי אפשר שכל הקוראים יהיו קטנים, ואלו דבריהם:

הכל עולים למנין ז' אפי' אשה וקטן שיודע למי מברכין אבל אמרו חכמים אשה לא תקרא בצבור מפני כבוד הצבור: הגה ואלו דוקא מצטרפים למנין הקוראים אבל לא שיהיו כולם נשים או קטנים...

ב"ח<sup>52</sup> סובר שלפי כו"ע מותר שהקטן יעלה למפטיר במוספין, אם הקטן אינו קורא בתורה אלא גדול קורא. וכן לפי כל הגאונים חוץ מהריב"ש<sup>53</sup> שאוסר על פי ספר המנהיג<sup>54</sup> בשם ר"ת, מותר אפי' שהקטן יעלה ויקרא בתורה. וגם הריב"ש בשם ר"ת רק אסר בקטן שאינו יודע למי מברכים, אבל בקטן שיודע למי מברכים, שאז מותר לעלות אותו למנין שבעה, אז כל שכן שמותר לעלות למפטיר במוספין שאין זה תקנת משה ועזרא, אלא רק תקנת גאונים, ואלו דבריו:

היכא שהקטן אינו אלא מברך והש"ץ קורא ליכא למ"ד דפשיטא דשרי אלא אפי' הקטן בעצמו קורא בספר מותר לכתחלה לדעת כל הגאונים מלבד הריב"ש שאוסר על פי ספר המנהיג בשם ר"ת ואין הלכה כיחיד במקום רבים וכן נוהגים היתר בכל המקומות ואף הריב"ש בשם ר"ת לא אמר דאסור אלא בסתם קטן שאינו יודע למי מברכין אבל בקטן היודע למי מברכין דעולה למנין ז' על פי תקנת משה רבינו ע"ה ותקנת עזרא כל שכן שעולה למפטיר במוספין שאינו אלא תקנת הגאונים לאחר התלמוד וגם כבר קראו ה' בספר תורה ראשון ואין בזה ספק...

נלענ"ד שהסיבה שהב"ח למד שר"ת מדבר דוקא בקטן שאינו יודע למי מברכין, זה משום שראינו בתשב"ץ שהסברא שהקטן אינו קורא, זה משום שכיון שאינו מחוייב בדבר, אז אינו יכול להוציא את הגדולים. ולכן הב"ח מבין שאם הקטן יודע למי מברכין, אז הוא מחוייב בדבר, ולכן יוכל להוציא את הגדולים. צ"ע למה לפי הב"ח קטן שאינו יודע למי מברכין מותר לעלות, ואפי' יכול לקרוא ולהוציא את הציבור? צ"ע מנין למד הב"ח שהריב"ש בשם ר"ת מדבר על קטן שאינו יודע למי מברכין, אולי מדבר גם על קטן שיודע למי מברכין?

<sup>50</sup> או"ח סי' רפ"ב, סעי' ג'

<sup>51</sup> שם

<sup>52</sup> סי' רפ"ב, אות ב'

<sup>53</sup> סי' ל"ה וסי' שכ"א

<sup>54</sup> סי' ל"ד



**מגן אברהם**<sup>55</sup> כותב שהקטן רק עולה למנין שבעה, אבל לא למנין שלשה, זה מובא בשם עולת שבת.

לבושי שרד<sup>56</sup> כותב שלפי דברי המגן אברהם כאן הקטן אינו עולה למנין שלשה גם כשיש רק שלשה עולים [כמו ביום חול] וכן גם כשיש יותר משלשה עולים [כמו בשבת ויו"ט] אין הקטן עולה אלא רק לאחר שלשה גדולים עולים. והסיבה לכך הוא משום ששלשה הראשונים הם עיקר הקרואים, שהרי אי אפשר בשום פעם שיהיה פחות משלשה עולים, ולכן השאר הם רק תוספת.

מחצית השקל<sup>57</sup> כותב שהעולת שבת ג"כ כתב שהוא הדין שאין הקטן עולה למנין ארבעה, חמשה וששה בר"ח, יו"ט ויוה"כ.

וכן **המגן אברהם** כותב<sup>58</sup> שהקטן אסור שהוא יהיה הבעל קורא, אינו קורא עד שיביא ב' שערות. וכן הוא מביא דעה שאם אין כהן אלא כהן קטן, אז מעלים אותו לתורה בתור כהן, אבל לגבי לוי הוא מסתפק אם יעלו את הכהן הגדול פעמיים, גם ללוי. ומביא דעה אחרת שאין קורין לכהן קטן למנין שלשה, אלא רק למנין שבעה. והמגן אברהם בעצמו סובר שבכהן קטן לא שייך המצוה של "וקדשתו", ולכן לא צריך לעלותו בתור כהן. וכותב שכיום נוהגים לעלות את הקטן רק למפטיר, ומביא שלפי הבית יוסף בדעת הרוקח אין צריך לעלות את הקטן דוקא למפטיר, אבל צריך לעלותו רק לאחר שנגמר מנין הקוראים, ואלו דבריו:

אבל להיות הוא מקרא אינו יכול עד שיביא ב' שערות<sup>59</sup> אם אין שם כהן אלא קטן קוראין אותו אבל בלוי אני מסופק אם יקראו לכהן פעמיים<sup>60</sup> ורדב"ז כתב דאין קורין לכהן קטן למנין ג' אבל קורין למנין ז' ולי נראה דמצות עשה ד"וקדשתו" לא נאמר על כהן קטן דהא כתיב "כי את לחם אלקיך הוא מקריב" וקטן לאו בר עבודה הוא והאידנא לא נהיגי לקרות קטן למפטיר. ומצאתי בריב"ש<sup>61</sup> בשם רש"י דמה שכתוב בגמ' הכל עולין וכו' היינו דוקא למפטיר וכן משמע בהגהות מיימוניות גבי עבדים כנענים ובבית יוסף<sup>62</sup> בשם הרוקח ומיהו משמע דלאחר שנשלם מנין הקוראים מותר לקרותו ואין נוהגין כן...

<sup>55</sup> שם, ס"ק ה'

<sup>56</sup> שם

<sup>57</sup> שם

<sup>58</sup> שם, ס"ק ו'

<sup>59</sup> ר"מ מלונדרש בתשובת ב"י סי' ע"ג

<sup>60</sup> רי"ט סי' קמ"ה

<sup>61</sup> סי' שכ"א

<sup>62</sup> סוף סי' קל"ה

לבושי שרד<sup>63</sup> כותב שהסיבה שאין קטן יכול להיות הבעל קורא, זה משום שאין הוא יכול להוציא את הציבור.

צ"ע למה קטן שיודע למי מברכין אינו יכול להוציא את הציבור?

וכן הוא מקשה שמה שכתב המגן אברהם שמעלים כהן קטן בתור כהן כשאין כהן גדול זה סותר את דבריו לעיל שכתב שקטן אינו עולה תוך השלשה הראשונים, והוא מסביר שמשום דחק שיש כאן מ"ע של "וקדשתו"

[לפי המ"ד הזה], אז התירו שיעלה קטן תוך השלשה הראשונים.

**חידושי רעק"א**<sup>64</sup> מביא בשם הספרי ומובא בחינוך שמחויבים לקדש כהן בעל מום, וזה אע"ג שאינו בכלל "את קרבן ה' אלקיך הוא מקריב".

**רמ"א**<sup>65</sup> כותב שקטן יכול לקרות בפרשת המוספין ואפי' בד' פרשיות, ואין הוא מחלק בין פרשת זכור לשאר פרשיות, ואלו דבריו:

...וקטן יכול לקרות בפרשת המוספין או בד' פרשיות שמוסיפין באדר וכן נוהגים אע"פ שיש חולקים ואומרים קדיש קודם שעולה המפטיר ...

כאן משמע שאין הקטן רק עולה לברך, אלא גם עולה לקרוא.

**ביאור הגר"א**<sup>66</sup> בדעת היש חולקים מפנה אל הרא"ש במס' מגילה, עם המנהג של ר' אליהו ור' משולם. ומבואר שהוא למד את הרא"ש לא כמו שהסביר הברכי יוסף, אלא הוא למד שלפי הרא"ש קטן אינו יכול לקרוא במוספים, יש בעיה בקטן.

**הט"ז**<sup>67</sup> מסביר שהיש חולקים סוברים שאין קטן יכול לקרות בפרשת זכור, כיון שזה דאורייתא. אבל הוא כותב שאנחנו נוהגים לקרות לקטן גם בפרשת זכור, ואלו דבריו:

אע"פ שיש חולקין פי' דס"ל דקטן לא יוכל לקרות בפ' זכור שהוא דאורייתא מ"מ אנו נוהגים לקרותו דהא עולה אפי' למנין ז'.

נראה מדברי הט"ז שהוא לא למד כגר"א, כיון שהוא סובר שהיש חולקים רק חולקים לגבי פרשת זכור, אבל במוספים מודים שקטן עולה. ג"כ משמע מדבריו שהקטן יכול לקרוא בפרשת זכור, אין הוא רק עולה ומברך.

<sup>63</sup> ס"י רפ"ב, על דברי המגן אברהם ס"ק ו'

<sup>64</sup> שם

<sup>65</sup> שם, סעי' ד'

<sup>66</sup> שם

<sup>67</sup> שם, ס"ק ג'

**לבושי שרד**<sup>68</sup> ג"כ מסביר שלפי הט"ז הקטן יכול אפי' לקרוא וזה אפי' בפרשת זכור, וכותב שכך מבואר מדבריו בסי' תרפ"ה, ואלו דבריו:

דברים אלו מבוארים היטב מדבריו בסי' תרפ"ה וס"ל שם שאף הקטן עצמו יכול לקרות הפרשה. אבל המגן אברהם כאן ס"ק ו' חולק אפי' בשאר שבתות וכל שכן בד' פרשיות אלא דמיירי שהשי"ץ קורא ואפי"ה היש חולקין לא התירו לקרותו בד' פרשיות.

**משנה ברורה**<sup>69</sup> מסביר שהיש חולקים סוברים שדוקא בשבת שקורא המפטיר מה שכבר קרא שביעי, אז מותר לעלות קטן, אבל במוספין ובד' פרשיות שאין המפטיר קורא מה שקרא שביעי, אלא קורא דבר חדש, לא נוכל לעלות קטן.

**השו"ע**<sup>70</sup> כותב בסתם שקטן יכול להפטיר, אבל אין הוא כותב שזה אפי' בד' פרשיות, אלו דבריו: קטן יכול להפטיר.

**מביאור הגר"א**<sup>71</sup> משמע שהוא למד שהשו"ע סובר כדברי הרמ"א בסי' רפ"ב, דהיינו שקטן עולה למוספין, שעל דברי השו"ע הוא מפנה לסי' רפ"ב, סעי' ד'.

ב"ח<sup>72</sup> מביא בשם הרש"ל שכותב שבפרשת זכור ופרשת פרה שהם דאורייתא אין לעלות קטן למפטיר, שאע"פ שהשליח צבור קורא את הפרשה, בכ"ז יש לעלות בר חיובא כיון שהוא סובר שהעולה צריך לקרוא רק שהשליח צבור קורא בקול רם כדי שלא לבייש את מי שאינו יודע לקרוא, ואלו דבריו:

דממה שכתב מהרא"י... דצריך טפי שישמע קריאת פרשת זכור בצבור ממקרא מגילה יראה להדיא שאין הקטן עולה למפטיר בפרשת זכור ואע"פ שהשליח צבור קורא בתורה מה בכך הא בעינן בר חיובא לעלות והוא ג"כ קורא בתורה אלא שהשליח צבור קורא בקול רם שלא לבייש וכו' ואף בפרשת פרה ראוי להזהר מאחר שבאותן תוספות יראה שאף פרשת פרה דאורייתא היא...

המהרש"ל אינו כותב שיש בעיה לעלות קטן משום הברכה, שלכאורה אינו מוציא את הגדולים ידי הברכה, שהגדולים חייבים בפרשת זכור מדאורייתא והקטן רק מדרבנן. אלא י"ל שלגבי הברכה זה רק דרבנן, אין זה חיוב דאורייתא, גם בקריאת פרשת זכור ופרשת פרה. ג"כ צ"ע באיזה קטן מדבר המהרש"ל, אם בקטן שאינו יודע

<sup>68</sup> שם

<sup>69</sup> שם, ס"ק, כ"ד

<sup>70</sup> או"ח סי' רפ"ד, סעי' ד'

<sup>71</sup> שם

<sup>72</sup> או"ח, סוף סי' תרפ"ה

למי מברכין, או אפי' בקטן שיודע למי מברכין? לכאורה נראה שמדובר אפי' בקטן שיודע למי מברכין, כיון שבכ"ז אין הוא מחויב מדאורייתא, והציבור מחויב מדאורייתא. יש להקשות על המהרש"ל למה צריך בר חיובא לעלות לתורה, הרי הש"ץ מוציא את הקהל מדין שומע כעונה, מה השוני בין קריאת פרשת זכור לשאר קריאות? הבי"ח<sup>73</sup> חולק על המהרש"ל, הוא סובר שכל הקריאות הם דאורייתא, וכן הוא מקשה את הקושיא שהקשיתי על המהרש"ל ואלו דבריו:

ואינו נכון דבקטן היודע למי מברכין ודאי שרי אפי' שהקטן קורא בקול רם דהא קטן עולה למנין שבעה וקריאת ספר תורה בכל שבת היא דאורייתא מ"וידבר משה את מועדי ה'" כדאמרינן בירושלמי... ואפי' בקטן שאינו יודע למי מברכין לא ידעתי למה לא יצאו השומעין בקריאת הש"ץ פרשת זכור מן הספר תורה דמאי נפק"מ בעולה לספר תורה אם הוא גדול או קטן הא עיקר החיוב הוא שישמעו לקריאת התורה מהקורא מתוך ספר התורה.

ט"ז<sup>74</sup> מביא את דברי המהרש"ל ובי"ח, והוא סובר שבקטן שאין יודע למי מברכין אין יוצאים ידי ברכתו, ואז אין יוצאים ידי הקריאה, שאין יוצאים ידי קריאה בלא ברכה. אבל לעלות קטן שיודע למי מברכין אין בעיה, ואלו דבריו:

נראה דבקטן שאין יודע למי מברכין אין יוצאין ידי הברכה על ידו ואין יוצאין ידי קריאה בלא ברכה ע"כ אין להקרות למפטיר לקטן שאינו יודע למי מברכין אבל בידע למי מברכין נראה דשפיר יוצאין ובסי' רפ"ב פסק רמ"א דקטן יכול לקרות בפרשת המוספין או בארבע פרשיות שמוסיפין באדר ונראה דביודע למי מברכין קאמר.

צ"ע למה אין יוצאים ידי קריאה בלא ברכה, למה הברכה מעכבת את המצוה?

**פרי מגדים במשבצות זהב**<sup>75</sup> נותן 2 הסברים לדברי הט"ז: 1- שאין הכונה שברכות התורה מעכבות, אלא כונתו שצריך לברך, דהיינו שאין לקרוא בלי ברכה, ולכן צריך שהקטן ידע למי מברכין. 2- לפי הרמב"ן ברכת התורה היא דאורייתא, וברכת דאורייתא מעכבת. אבל הוא דוחה את ההסבר הזה, כיון שהרי כבר ברכו ברכות התורה בבוקר, וא"כ הברכה לפני קריאת התורה היא דרבנן, ואלו דבריו:

עיין ט"ז... ומי"ש אינו יוצא בקריאה בלא ברכה אפשר דל"ד הוא ברכות אין מעכבות רק שצריך מדרבנן לברך ג"כ ואפשר להבין דברי קדשו... כפשוטו לפי מה שכתב הרמב"ן ז"ל בהשגה למנין המצות מצוה לברך על

<sup>73</sup> שם

<sup>74</sup> או"ח סי' תרפ"ה, ס"ק ב'

<sup>75</sup> או"ח סי' תרפ"ה, אות ב'

קריאת התורה בכל עת שנקרא בה... יעיין שם... א"כ י"ל ברכות אין מעכבות דרבנן הא ברכה מן התורה מעכב שוב ראיתי שזה אינו דקריאה בציבור ולברך עליה כבר ברכו בתחלת היום ודעתם על כל היום וברכה בצבור נתקן מדרבנן וצ"ע...

נלענ"ד שאפי' אם נאמר שברכת התורה לפני קריאת התורה היא דאורייתא, דהיינו בכה"ג שעדיין לא ברכו ברכת התורה, בכ"ז אין סיבה שהברכה תעכב את הקריאה. הם הפסידו את הברכה, אבל בסופו של דבר קראו את הפרשה. ג"כ יש להקשות על הסבר זה שאם הברכה לפני קריאת התורה היא דאורייתא, אז איך מועיל קטן שיודע למי מברכין, הרי אין לו חיוב דאורייתא, ואיך הוא מוציא את השומעים שמחויבים מדאורייתא?

**ספר באר שבע**<sup>76</sup> כותב שהפסי' "כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקיננו" שממנו לומדים שיש חיוב דאורייתא לברך על התורה [זה דעת הרמב"ן], זה דוקא נאמר לגבי צבור, אין זה נאמר על יחיד, ואלו דבריו:

בפרק מי שמתו אמר רב יהודה מנין לברכת המזון לאחריה מן התורה שנא' "ואכלת ושבעת וברכת" מנין לברכת התורה לפנייה מן התורה שנאמר "כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקיננו" והשתא קשה שהרי קריאת התורה אינה מן התורה אלא מדרבנן והיכא יליף מקרא ברכת התורה לפנייה דהיינו כשקורא בבית הכנסת דבהכי מיירי דוקא דאלו ביחיד לא שייך לומר "כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקיננו" אלא מאי אית לך למימר דאע"ג שלא חייבתו התורה לקרות בבית הכנסת מ"מ אם הוא רוצה מעצמו לקרות בבית הכנסת אז חייבתו התורה לברך לפנייה כדכתיב "כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקיננו" כמו גבי ברכת המזון שחייבתו לברך אחר המזון אם הוא רוצה לאכול אבל הוא אינו חייב לאכול...

**הערות על ספר מקראי קודש**<sup>77</sup> רוצה ע"פ דברי הבאר שבע הללו לתרץ את דחיית הפרי מגדים להסברו השני לדברי הט"ז. שהוא מסביר שע"פ דברי הבאר שבע רואים שברכת התורה בבוקר זה דרבנן, כיון שהוא ביחידות, ורק הברכה לפני קריאת התורה היא דאורייתא, ולכן מובן שאם זה קטן שאינו יודע למי מברכין, אז כיון שאינו מוציא בברכתו, אז זה מעכב את הקריאה, כיון שהברכה היא דאורייתא, ואלו דבריו:

ואפשר ליישב דברי הט"ז, ע"פ דברי הבאר שבע... שמהכתוב "כי שם ה' אקרא" אין ללמוד אלא לברכת התורה בצבור, שכתוב זה בצבור נאמר, אבל ברכת התורה ביחיד אינה אלא מדרבנן, ומה"ט אפי' אם בירך בשחרית ברכת התורה ביחיד, כשעולה אח"כ לתורה בצבור חייב לברך מן התורה שברכתו ביחיד לא היתה אלא מדרבנן ...

<sup>76</sup> מסי' סוטה, דף ל"ג, עמ' א', ד"ה כל התורה וכו'  
<sup>77</sup> הררי קודש הלכות ארבע פרשיות, סי' ב', מס' 6

**ספר מקראי קודש**<sup>78</sup> סובר שלפי הט"ז דוקא בפרשת זכור יש את ההקפדה שיברך קטן שיודע למי מברכין, ואין יוצאין ידי הקריאה בלא הברכה. וכן הוא מסביר את דברי הט"ז בסגנון הפמ"ג ומביא דברי תוס' רא"ש שמוכיח ממנו שאם הברכה היא דאורייתא, אז היא מעכבת את המצוה, ולכן בפרשת זכור שהיא חיוב דאורייתא ולפי דברי הרמב"ן שהברכה על התורה היא דאורייתא, אז הברכה הזו היא דאורייתא והיא תעכב את הקריאה, ואלו דבריו<sup>79</sup>:

בביאור דברי הט"ז... ומצאתי בתוס' הרא"ש... על מס' ברכות<sup>80</sup>, בהא דמשני התם אבל תרומה משום ברכה הוא ולא בברכה תליא מילתא וכו', וכתב הרא"ש וז"ל: אבל תרומה משום ברכה וברכה דרבנן, דאי עבד שפיר דמי, אבל אי הוי ברכת תרומה דאורייתא משמע שהברכה מעכבת ההפרשה אע"ג דברכות אינן מעכבות היינו משום דהוין מדרבנן, אבל אי הוין דאורייתא, מעכבות ולא הוי הפרשה, עכ"ל.. הנה מבואר בדברי הרא"ש שאילו היתה הברכה מדאורייתא היתה מעכבת המצוה, וא"כ לפי דעת הרמב"ן בספר המצוות... שהברכה על קריאת התורה היא מן התורה... המצוה לברך על קריאת התורה בכל עת שנקרא בה.. הברכה על קריאת התורה היא מעכבת את המצוה לפי פי' הרא"ש... וכל שכן מפרשת זכור שמצות קריאתה בספר ובציבור היא מדאורייתא, שהברכה מן התורה והברכה מעכבת את המצוה...

לפי ספר מקראי קודש משמע שהברכה על כל קריאת התורה היא דאורייתא, וזה אע"פ שעצם הקריאה היא דרבנן, אין הוא כותב את דבריו דוקא לפרשת זכור. ולכאורה קשה איך הברכה יכולה להיות דאורייתא אם עצם הקריאה היא דרבנן?

**הערות על מקראי קודש**<sup>81</sup> מתרץ שאלה זו, והוא מסביר שהמצות דאורייתא היא שבכל פעם שקוראים בתורה יש חיוב לברך בתורה, ולכן גם כשהקריאה היא מדרבנן, בכ"ז הברכה היא דאורייתא, ואלו דבריו:

בשאר קריאת התורה נתקשו האחרונים, איך הברכה היא מן התורה, הרי עיקר קריאתה אינה אלא מדרבנן, ונדחקו ליישב דמ"מ ברכתה מן התורה, שהתורה חייבה לברך כשרוצים לקרוא בתורה בציבור, דוגמת ברכת המזון, אבל פרשת זכור שקריאתה היא מן התורה אין צורך לזה.

**ספר מקראי קודש**<sup>82</sup> לומד מדברי הט"ז הללו שבפרשת זכור צריך שהעולה יכוון להוציא את הציבור בברכתו וכן הציבור יכוין לצאת, שאם לא יכוונו אז יצא שקראו פרשת זכור בלא ברכה, ואז לא יצאו ידי הקריאה, ואלו דבריו:

<sup>78</sup> הלכות ארבע פרשיות, סי' א'

<sup>79</sup> שם, סי' ב'

<sup>80</sup> דף ט"ו, עמ' א'

<sup>81</sup> הרי קודש, סי' ב', מספר 5

לפי דברי הטי"ז הנ"ל שאין יוצאים ידי קריאת פרשת זכור בלא ברכה, וכל הקפידא שקטן אינו עולה הוא משום הברכה, פשוט שהעולה צריך לכוון להוציא את הציבור בברכות, והציבור צריך לכוון לצאת גם בברכות, דאלי"כ נמצא שהציבור קראו פרשת זכור בלא ברכה ולא יצאו ידי חובתן..

**פרי מגדים במשבצות זהב**<sup>83</sup> סובר שבכל הפרשיות מותר לקטן שהוא יהיה הבעל קורא, כיון שהקריאה הוא רק דרבנן, ואתי דרבנן ומפיק דרבנן, אבל בפרשת זכור שזה דאורייתא אי אפשר לצאת ידי חובה בקריאת קטן, ולכן אם עולה לפרשת זכור, אסור שהוא יקרא את הפרשה, אלא צריך שגדול יקרא, ואלו דבריו:

ויראה לי דודאי קטן העולה לפרשת זכור אם אין שם קורא ש"ץ לא יקרא הוא בעצמו דהא י"א דקריאת פרשת זכור מן התורה ואין יוצאין בקריאת קטן וכן כל השנה קורא קטן שעדיין לא הביא ב' שערות יכול לקרות להעולים כמנהגינו ויוצאין בשמיעתו השומעים דתיקון נביאים הוא שיקראו בתורה ואתי דרבנן ומפיק דרבנן שהרי קטן עולה למנין ז' ובימי הש"ס יהיה הקטן עולה וקורא בעצמו מ"מ פרשת זכור אין יוצאין בשמיעתן מקטן ...

אח"כ **באשל אברהם**<sup>84</sup> מוכיח מדברי המשנה ודברי הרמב"ם בפירוש המשניות שהקטן שעולה הוא גם יכול לקרוא בתורה, וכן לקרוא בתורה חלק שעדיין לא קראו. אבל הוא מסתפק אם אין גדול שיודע לקרוא בפרשה, רק הקטן יודע, אם הקטן יקרא בפרשה, ואלו דבריו:

כתבתי באות ג' די"ל קטן יכול להיות מקרא ובמשנה מגילה כ"ד, עמ' א' קטן קורא בתורה ובפירוש המשניות אחר שלשה משמע אע"פ שקורא בעצמו ולא הפרשה שכבר קרא מדלא התנה כן אעפ"כ יוצאין בשמיעתן ממנו דהא והא דרבנן הוא אם לא שנאמר דברי קבלה ונביאים עדיפי מן דרבנן.. ואם אין נמצא יודע להקרות כ"א קטן צ"ע די"ל מוטב שיקרא מלהתבטל לגמרי וצ"ע.

**שער הציון**<sup>85</sup> דוחה במקצת את הראיה של הפמ"ג מן המשנה שהקטן יכול לקרוא בתורה, שאפשר לומר ששמה מדובר שכבר קראו כמה גדולים, וכיון שהקילו שהקטן עולה למנין שבעה, דהיינו שמצטרף, אז הקילו שהוא גם יוכל לקרוא. אבל לקרוא את כל הפרשה, אין משם ראייה, דהיינו שהקטן יהיה הבעל קורא לכל הפרשה. זה כמו דברי הריב"ש ור"ן שכתבו שאי אפשר שכל העולים יהיו קטנים, הקטן רק מצטרף, ואלו דבריו:

<sup>82</sup> הלכות ארבע פרשיות, סי' ב'

<sup>83</sup> או"ח סי' רפ"ב, אות ג'

<sup>84</sup> שם, אות ו'

ועיין בפמ"ג שהקשה דהא איתא במשנה דקטן קורא בתורה והיינו מסתמא דהוא עצמו יכול לקרות הפרשה שלו ואמרי אסרו להיות מקרא ולפיכך מפקפק הפמ"ג בעצם דין הזה ולעני"ד לא קשה מידי דהתם איצטרופי בעלמא שהקילו להשלים למנין ז' לעלות לתורה הקילו ג"כ שיכול לקרות משא"כ בזה להיות מקרא הקטן לכל הפרשיות לפני העולים אסור כמו שאסור שיהיו כל העולים קטנים... ומ"מ העתקתי את הספק שלו בפנים כי גם דין זה שהעתיק הרמ"א בשם הר"ן והריב"ש אינו דין ברור

**משנה ברורה**<sup>86</sup> פוסק כמגן אברהם שרק כשהביא ב' שערות יכול להיות בעל קורא. והוא מביא את דברי הפרי מגדים למקרה שאין שם בעל קורא אלא הקטן, אז אפשר להקל שיקרא הקטן. וכן מביא שהדברי חיים מיקל בשעת הדחק.

וכן הוא כותב<sup>87</sup> כפרי מגדים שבפרשת זכור אסור שהקטן יקרא, כיון שזה חיוב דאורייתא. ומה שהרמ"א כותב שאפשר להעלות קטן לדי' פרשיות, זה מדובר שהבעל קורא הוא גדול. והוא מביא שיש מחמירין שגם בכה"ג לא יעלו קטן לפרשת זכור וכן לפרשת פרה שהם דאורייתא.

נלעני"ד שמשמע מלשון הרמ"א שהקטן הוא קורא בדי' פרשיות, וזה אפי' בפרשת זכור ופרשת פרה. אבל לפי"ז צריך להבין איך קטן יכול להוציא את הציבור בפרשת זכור ופרשת פרה, הרי הרמ"א בסי' תרפ"ה, סעי' ז' פוסק שפרשת זכור ופרשת פרה זה דאורייתא, ואפי' משמע שזה דאורייתא במנין? ונלעני"ד שיש להסביר שלפי הרמ"א החיוב הוא שהציבור ישמעו את פרשת זכור ופרשת פרה, ולכן אין זה משנה שקטן קרא את הפרשה הזאת, כיון שבסופו של דבר הציבור שמעו קריאת פרשת זכור ופרשת פרה, מה זה משנה שאין זה בר חיובא. אם החיוב היה על כל אחד ואחד לקרוא את פרשת זכור ופרשת פרה, אז לא היו יכולים לצאת בקריאת הקטן, כיון שקריאתו אינה קריאת בר חיובא. הם צריכים קריאת בר חיובא. אבל יש קושי בהסבר זה, כיון שכל הלימוד שיש לקרוא את פרשת זכור, זה משום מה שנאמר בספרי, ספרא וגמי' שזכור זה בפה, לא תשכח זה בלב, זכור זה בפה. א"כ יש חיוב של זכירה בפה, א"כ יש חיוב שהאדם בפה שלו יזכור, א"כ משמע שזה דין של אמירה ולא דין של שמיעה. לגבי פרשת פרה באמת אפשר לומר שזה חיוב של שמיעה, אבל לגבי פרשת זכור נראה שהדבר מוקשה.

<sup>85</sup> סי' רפ"ב, ס"ק ט"ז

<sup>86</sup> שם, ס"ק י"ג

<sup>87</sup> שם, ס"ק כ"ג



**ציץ אליעזר**<sup>88</sup> מביא הסבר לכך שקטן שהגיע לחינוך יכול להוציא את הרבים בקריאת ספר תורה, שהוא כותב שקטן שהגיע לחינוך יכול להוציא רבים בדבר שהוא תקנת סופרים, ואלו דבריו:

ועיין גם בספר אמת ליעקב בפרק עליית קס"ת אות כ"ז שסובר נמי להלכה דקטן יכול להיות מקרא וטעמו ע"פ הכנסת הגדולה<sup>89</sup> שכתב דכל מצוה דחיובא מדברי סופרים קטן שהגיע לחינוך מוציא את הרבים ידי חובה וקריאת ספר תורה בציבור תקנת סופרים היא... ולפי"ז אין צריך שיהיה בן י"ג וכל שהגיע לחינוך שפיר דמי.

**מגן אברהם**<sup>90</sup> כותב שכל ההיתר שקטן יעלה למוספין זה דוקא בקטן שהגיע לחינוך שיודע לחתך האותיות בטוב.

**בביאור הלכה**<sup>91</sup> מבואר שהסיבה לכך שצריך שהקטן ידע לחתך האותיות, זה משום שאע"פ שיש גדול שהוא הבעל קורא, בכ"ז צריך שגם העולה יקרא ביחד עם הבעל קורא. כתוב בשו"ע<sup>92</sup>:

המנהג הפשוט שאפי' כהן עם הארץ קודם לקרות לפני חכם גדול ישראל והוא שהכהן יודע לקרות [ומיהו אם יוכל לקרות עם הש"ץ מלה במלה סגי בכך...] שאם אינו יודע לקרות היאך יברך על התורה.

וכן עוד כותב השו"ע<sup>93</sup>:

מי שאינו יודע לקרות צריך למחות בידו שלא יעלה לספר תורה ואם צריכים לזה שאינו יודע לקרות לפי שהוא כהן או לוי ואין שם אחר זולתו אם כשיקרא לו ש"ץ מלה במלה יודע לאומרה ולקרותה מן הכתב יכול לעלות ואם לאו לא יעלה.

הרמ"א<sup>94</sup> מיקל לעלות אפי' אדם שאינו יודע לקרות מן הכתב עם הש"ץ, ולכן מותר לעלות עם הארץ. הביאור הלכה נוקט שבמוספין וכל הדי' פרשיות אין לעלות קטן למפטיר, אם אינו יודע לקרות עם הש"ץ מלה במלה מתוך הכתב.

**חידושי רעק"א**<sup>95</sup> מביא בשם תשובת פרח שושן שקטן לא יקרא בדי' פרשיות.

<sup>88</sup> חלק ז', סי' א', ענף ט', אות כ"ח

<sup>89</sup> בסי' תכ"ב

<sup>90</sup> שם ס"ק י"ב

<sup>91</sup> שם, ד"ה או בדי' פרשיות

<sup>92</sup> או"ח סי' קל"ה, סעי' יד'

<sup>93</sup> או"ח סי' קל"ט, סעי' ב'

<sup>94</sup> שם, סעי' ב'

<sup>95</sup> סי' רפ"ב, סעי' ד'

**באר היטב**<sup>96</sup> כותב זה שמעלים קטן לד' פרשיות זה חוץ מפרשת זכור שהוא לכו"ע דאורייתא.

**ציץ אליעזר**<sup>97</sup> מביא בשם שו"ת משה ידבר הסבר לכך שאין לעלות קטן אפי' במקרה שהבעל קורא הוא גדול, שהוא מסביר שהש"ץ הוא שליח של העולה, וכיון שפוסקים שאדם שאינו יכול לעשות את המעשה הזה אינו יכול למנות שליח לעשות את המעשה, אז הוא הדין כאן, כיון שהקטן אינו יכול להוציא את הרבים, אז גם הש"ץ לא יוכל להוציא את הרבים, ואלו דבריו:

והלום ראיתי בספר שו"ת משה ידבר<sup>98</sup> שכותב לסתור חילוקא דהב"ח ... בין כשהקטן קורא בעצמו לבין היכא שהש"ץ קורא לפניו, שהא ליתא שהרי הש"ץ הוא שליח עושה שליחותו של העולה שהעולה אינו בקי בקריאה היטב ומשוה שלח לש"ץ שישמיע קולו בקריאתו להוציא את הציבור ידי חובה והא קי"ל מילתא דאיהו לא מצי עביד לא מצי משוי שליח וכיון דקטן בעצמו לא מצי למיקרי לא מצי נמי למשוי שליח להש"ץ שיקרא במקומו להשמיע קולו בקריאתו וכו'...

ציץ אליעזר<sup>99</sup> דוחה את דברי שו"ת משה ידבר, כיון שהוא סובר מה זה קשור לשליחות, הרי בסופו של דבר הציבור שמעו את קריאת התורה מבר חיובא, וגם אין צריך כאן דין שליחות, הרי יוצאים בדין שומע כעונה שנחשב שהוא יוצא ע"י עצמו, ואלו דבריו:

איני רואה בזה כל סתירה לדברי הב"ח.. דמה לנו אם קטן לא מצי משוי שליח ומה שאין כאן חלות של שליחות מצד הקטן, אבל הרי סוף סוף הציבור שומע קריאת חובת היום מפי בר חיובא ויוצאים בזה. ואי משום הברכות הרי הברכות לא מעכבות... ועוד זאת דלא צריכנן בזה כלל לדינא דשליחות דהא שומע כעונה... והוי ליה איפוא כיוצא ע"י עצמו בזה ששומע ולא ע"י שליח כלל ...

**שו"ת גינת ורדים**<sup>100</sup> **תשובת כמוה"ר ישועה שבאנו** חולק על הפסק של הרמ"א, וסובר שיש לפסוק שבדי פרשיות אין קטן עולה. הוא סובר שאין ראיה מדברי המרדכי ור"ן לענין ד' פרשיות. כיון שהוא כותב שלפי הריב"ש [וכן נלענ"ד לפי הר"ן] אסור שיהיו כל העולים קטנים, ולכן גם במוספים ששם זה קריאה חדשה, אז יהיה אסור שקטן יעלה, כיון שאז כל העולים לקריאה זו יהיו רק קטנים. והוא סובר שהמרדכי דוקא דיבר

<sup>96</sup> שם ס"ק ח'

<sup>97</sup> חלק ז', סי' א', ענף י'

<sup>98</sup> הלכות תפילה, סי' א'

<sup>99</sup> שם

לגבי פרשת מוספין שהם רק תקנת גאונים, אבל בד' פרשיות שזה כתוב במשנה, אין לעלות קטן. וכן לפי הר"ן הוא מוכיח להיפך שאין לעלות קטן בד' פרשיות, וזה משום שהוא רק כתב שאם המפטיר עולה למנין אזי יכול לעלות למוספין, ולכן כיון שאין הקטן עולה לקריאת פרשה חדשה שלא נקראה, שזה כמו שמעלים רק קטנים, וזה נגד הריב"ש ואלו דבריו:

וא"כ איך כתב [הרמ"א] בפשיטות היפך דברי הריב"ש, דכיון דלא מהני שיהיו כולם קטנים, גם בד' פרשיות לא יוכל לעלות בהם קטן דהו"ל ככולם קטנים, וכ"כ המב"ט<sup>101</sup> וז"ל, דעו לכם כי האמת הוא שכשמוציאין ב' ספרי תורה הקורא בספר שני צריך שיהיה בר מצוה והוא יברך ברכת ההפטרה ויקרא ג"כ ההפטרה, עכ"ל... והנה בדרכי משה ציין דין זה מהמרדכי והר"ן.. נראה דאין מכאן ראיה לד' פרשיות, דעד כאן לא היקל במרדכי אלא בפרשת המוספין משום דאינה מוזכרת בתלמוד אלא מתקנת הגאונים... אמנם בד' פרשיות המוזכרים במשנה מנא לן דמהני בהו קטן. וגם מה שהביא ראיה מדברי הר"ן לא ידעתי מהו... והנה בדברי הר"ן הנזכר מבואר היפך דברי מור"ם שכתב הדין דין אמת משום דנקטינן דעולה למנין ז', נראה הא אילו הוה קי"ל דאינו עולה אינו יכול לסיים הפרשה, וא"כ בנידון דידן דלא מהני כולם קטנים אינו יכול לקרות קטן בד' פרשיות הללו. וגם לדעת הרשב"א אפשר דבנידון דידן יודה, דעד כאן לא כתב הרשב"א דאע"ג דאינו עולה יכול לסיים הפרשה, והוא הדין לשבת ור"ח שמוציאין ב' ספרים שהשביעי קורא בפרשת היום ומפטיר יכול לקרות פרשת ר"ח, אלא גבי מפטיר דגברא בר חיובא הוא, אלא שכיון שאינו קורא בתורה אלא בשביל כבוד התורה אינו עולה, משא"כ בנידון דידן דגברא לאו בר חיובא הוא, יודה הרשב"א דלא מהני, וא"כ איך כתב מור"ם דיכול קטן לקרות הני ד' פרשיות.

אח"כ הוא מביא את דברי הב"ח, והוא מקשה על דבריו שכתב שלכו"ע אם הקטן יודע למי מברכין אפשר לעלות את הקטן ואפי' שהוא יקרא את הפרשה, וכן אפי' שאינו יודע למי מברכין אם גדול קורא את הפרשה אין בעיה לעלות קטן. והוא כותב הרי בריב"ש ובמב"ט מבואר שאין זה נכון, שקטן אינו יכול לקרות וכן אין לעלותו אפי' שאינו קורא, ואלו דבריו:

ודבריו נפלאו ממני דהא בדברי הריב"ש והמב"ט מבואר דאין הקטן יכול לקרות... וטעמא נראה משום דאע"ג דהשי"ץ קורא, מ"מ העיקר הוא העולה ובעינן דתיתעביד תקנתא דרבנן בבני אדם גדולים...

יש להעיר על דברי הרב ישועה שבאבו שבמהרי"ל מפורש שקטן עולה לד' פרשיות, והוא רק מסתפק לגבי פרשת זכור. ונראה מדברי הבית יוסף שהביא את דברי המהרי"ל

<sup>100</sup> או"ח, כלל א', סי' ל"ה

<sup>101</sup> חלק א', סי' ק"ט

בסמיכות לדברי המרדכי והמהר"ם מרוטנבורק שהוא ג"כ סובר שאין חילוק בין מוספין לד' פרשיות, וכמו שמעלים קטן למוספין כך ג"כ מעלים אותו לד' פרשיות. ג"כ אין שום ראיה מדברי הריב"ש ומבי"ט שאסור לעלות קטן לד' פרשיות אם אין הוא קורא, אלא יש ש"ץ גדול, דהיינו הגדול הוא הבעל קורא שקורא בשביל העולים.

אח"כ מובא **תשובה של שו"ת גינת ורדים**<sup>102</sup> שהוא דוחה את דברי הריב"ש, שלמד שכמו שאי אפשר שכולם יהיו קטנים, כך ג"כ אי אפשר לעלות קטן לד' פרשיות, לפרשה הבאה חובה ליום, ש"ל שכיון שבמנין כל הקוראים אין כולם קטנים, אז אין בעיה. שהוא מסביר שהסיבה שאסור שכל העולים יהיו קטנים, זה משום שזה גנאי לציבור, אבל בכל אופן בד' פרשיות הוא אומר שאין לעלות קטן וזה משום שהקריאה מן התורה [ונלענ"ד שאז הקטן אינו יכול להוציא את הגדולים, כיון שהוא רק חיוב דרבנן], ואלו דבריו:

ואני על דברי הריב"ש אני תמיה, דמה ענין זה לזה, דאיכא למימר דעד כאן לא קפדי רבנן אלא כשיהיו כל השבעה של חובת היום כולם קטנים, ולא מטעם שקריאת הספר תורה כולה בקטנים, ולפי זה קטן יכול לקרות יחידי בספר תורה לבדו, דההקפדה אינה על הספר אלא על הצבור, דגנאי הוא לצבור שיהיו כל העולים לחובת היום כולם קטנים, המבלי אין גדולים בצבור שיעלו שבעה קטנים לספר תורה, אבל לגבי הספר תורה עצמו אין בזה גנאי אם יקרא בו הקטן יחידי לבדו, דהא תורה דיליה היא נמי, ומפי עוללים ויונקים יסדת עוז דהוי הבל שאין בו חטא, ואעפ"כ היכא שחובת הקריאה הוי מן התורה כגון בד' שבתות ראוי להחמיר שלא יעלה קטן בספר תורה לבדו.

**ציץ אליעזר**<sup>103</sup> מוכיח שאין קשר בין הדין הזה שאי אפשר שכל העולים יהיו קטנים לדין שמעלים קטן למוספים, שהוא מוכיח שלפי ר"ת אפשר שכל העולים יהיו קטנים ומצד שני אסור שקטן יעל למוספים. וכך גם מובן שהרמ"א מצד אחד פסק שאי אפשר שכולם יהיו קטנים, אבל מצד שני פסק שקטן עולה למוספים, ואלו דבריו:

דלפי הנימוקים האלה של ר"ת והמאירי בהא דיכולים לצאת ע"י קטן [הבאתי לעיל, שהם סוברים שזה משום שבקריאת התורה החיוב היא שמיעה דברי תורה מתוך ספר תורה, או שלפי המאירי קריאת התורה אינה חיוב כל כך עד שיצטרך שיוציאו מי שמחויב בדבר] צריך להיות לפי"ז הדין לדידהו שיוכלו להעלות קטנים אפי' לכל ז' העולים דזיל בתר טעמא. ויש להביא קצת סייעתא לזה מדברי המאירי... שכותב בלשון "יש מי שאומר שמכל מקום צריך בכל קריאה קורא אחד גדול וכו'", ומשמע דרק "יש מי שאומר" הוא שסובר כן אבל סוגיין דעלמא היא דלא צריכים אפי' קורא

<sup>102</sup>או"ח כלל א', סי' ל"ו

<sup>103</sup>חלק ז', סי' א', ענף ט'

אחד גדול ויכול להיות גם בכולן קטנים. ולפי"ז יקשה קצת על הריב"ש ... על שמביא לסייע לדינא דר"ת דקטן לא יעלה במפטיר דחובה מהא דכתב הר"ן דבכלם קטנים לא ע"ש דהא הרי מדברי ר"ת גופא ... מוכח שסובר שאפשר באמת להעלות לז' עולין אפי' כולם קטנים.. אם לא שנאמר בדעת ר"ת טעמא אחרינא בהא דיסבור נמי דא"א להעלות כולם קטנים, והיינו משום דגנאי הוא לצבור בזה שיהיו כולם קטנים ... אבל לא משמע כן מדברי ריב"ש שם, דבשם בדבריו משמע בהדיא דמפרש טעמא מפני שבכולם קטנים לא יוכלו לצאת על ידם ידי חובה, וזה איפוא דלא כדברי ר"ת בעצמו. ואם צדקנו בדברינו ... הרי נרויח ליישב ע"כ בקלות דברי הרמ"א בסי' רפ"ב במה דמצינו דבסעי' ג' פוסק כהר"ן והריב"ש דדוקא מצטרפים למנין הקרואים אבל לא שיהיו כולם נשים או קטנים, ולעומת זאת פוסק בסעי' ד' גם בפשיטות דקטן יכול לקרות פרשת המוספין או בד' פרשיות ... אבל לפי הנ"ל מתיישב הדבר בפשוטו ואין כאן כל סתירה דאין הנידונים דומים זה לזה ולכל חד הגדרות מיוחדות.. כדחזינן גם לר"ת גופא שסבר מצד אחד שאפשר להעלות לז' גם כולם קטנים ומצד שני סבר שלמפטיר דחובה א"א להעלות לקטן ...

**ברכי יוסף**<sup>104</sup> מאריך להוכיח את דברי הרמ"א שיש להם מקור חזק בראשונים, והוא פוסק להלכה שהקטן יכול לקרוא במוספין, אבל בפרשת זכור ראוי שיפטיר גדול, אבל אם עלה קטן אין מורידים אותו וסומכים על דברי הרמ"א, ונלעני"ד משמע מדבריו שאפי' הקטן יכול לקרוא, ואלו דבריו :

נראה לענין הלכה שהנוהגים שקטן מפטיר וקורא בפי' המוספין אין למחות בידם ולערער עליהם וינהגו כמנהגם דהכי מוכח מהרא"ש והמרדכי ומהר"ם וכן הסכימו רבנן בתרא מהרש"ל ומור"ם והרב ב"ח והרב ט"ז.. והרב כנה"ג והרב גנת ורדים ... אמנם בפרשת זכור ראוי שיפטיר גדול כיון שמהר"ל גמגם ומהרש"ל והכנה"ג אפיקו לפרשת זכור מכללא. אבל אם עלה קטן אף בפי' זכור לא ירד כדמוכח מהרא"ש וכסברת מור"ם והב"ח והט"ז ...

הוא באמת כותב שאין ראיה גמורה מן המרדכי ויש מקום לחלק בין מוספין שהם תקנת גאונים לדבר שהוא תקנת משנה או גמ', כמו ד' פרשיות, אבל בכל אופן כותב שמנהגם היה שקטן קורא בחובת היום ואף בד' פרשיות, ואלו דבריו :

ומה שדחה [אליהו רבה] דמייירי בשאר מוספין איברא דיש מקום לדוחה לדחות כן והכי חזינא להרב מהר"י זיין בתשובה אשר בגנת ורדים ... שדחה כן. אמנם הגם כי אין ראיה חותכת מדברי המרדכי נראין הדברים והאמת יורה דרכו שמנהגם שקטן קורא בחובת היום ואף בד' פרשיות וכדמוכח מדברי הרא"ש ...

<sup>104</sup> או"ח סי' רפ"ד, אות ב'

**הרב עובדיה יוסף**<sup>105</sup> מוכיח שקטן יכול לקרוא במוספין, ורק בפרשת זכור ופרשת פרה אין לעלות קטן, אבל אם עלה אין להורידו, כיון שיש להקל, כיון שבמילא יש בעל קורא גדול, ובכה"ג הפמ"ג, ב"ח ועוד פסקו שאין בזה בעיה, ולהלכה הוא כותב:

קטן עולה למפטיר בפרשת המוספים במועדים ובראשי חדשים, וכן בפרשיות שקלים והחודש. אבל בפרשת זכור ובפרשת פרה אין להעלות לכתחילה קטן לקריאת מפטיר. ומ"מ אם עלה לא ירד, ויברך הקטן ברכות התורה ויקרא הש"ץ הקריאה בתורה בקול רם להוציא את הצבור ידי חובתם.

**הערות על ספר מקראי קודש**<sup>106</sup> מסביר את המחלוקת בין הב"ח לט"ז ומהרש"ל לגבי פרשת זכור, שלפי הב"ח החיוב הוא לשמוע את פרשת זכור, ולכן אין צריך שהבעל קורא יהיה בר חיובא, כיון שבסופו של דבר שמעו קריאת פרשת זכור. לפי הט"ז ומהרש"ל החיוב שכל אחד יקרא את פרשת זכור, ולכן יוצאים בקריאת הבעל קורא, קריאתו נחשב כקריאתם, ולכן צריך קריאת בר חיובא. גם לפי דבריו מוסבר הדעות שסוברים שאין קטן יכול לקרוא את פרשת זכור, וצריך שהבעל קורא יהיה גדול, כפי שמבואר בפרי מגדים, שהם סוברים שיש חיוב על כל אחד ואחד שיקרא את הפרשה, ואלו דבריו:

נראה לי להסביר דברי הב"ח ע"פ דברי החת"ם סופר<sup>107</sup> שכתב לחלק בין מצות זכירת יציאת מצרים בשאר ימות השנה, למצוות זכירת יציאת מצרים בליל פסח, שזכירת יציאת מצרים בשאר ימות השנה אפי' להסוברים שאין יוצאים ע"י הרהור, מ"מ יוצאים בשמיעה אף ממי שאינו בר חיובא וכו' שגדר המצוה היא "זכירה" ולא הגדה ואין צריך בה לדין שומע כעונה, משא"כ בליל פסח גדר המצוה היא "הגדה" וכששומע מאחר אינו יכול לצאת אלא בשמיעה מבר חיובא, שיוציא אותו ידי חובה ובתורת שומע כעונה, ולדעת הב"ח י"ל שהוא משווה זכירת עמלק לזכירת יציאת מצרים שהמצוה היא זכירה ויוציאים בשמיעה אף ממי שאינו בר חיובא. ובדעת המהרש"ל והט"ז י"ל, דס"ל דבמצוות זכירת עמלק החובה היא על כל יחיד ויחיד שיקרא פרשת זכור בפיו, אלא שיוציא ע"י הקורא בתורת שומע כעונה ...

<sup>105</sup> שו"ת יחווה דעת, סי' פ"ה

<sup>106</sup> הלכות ארבע פרשיות, הררי קודש, סי' א', מספר 1. עיין לעיל שהסברתי את דברי הרמ"א בסגנון דברי

הררי קודש.

<sup>107</sup> או"ח סי' ט"ו

**ספר מקראי קודש**<sup>108</sup> סובר שפרשת זכור לכו"ע החיוב על כל אחד ואחד לקרוא ולברך, ולכן יוצאים ידי חובה בקריאת וברכת העולה, והוא מבאר את החילוק בין פרשת זכור לשאר קריאות, ואלו דבריו:

במקום אחר הארכתי בזה לענין קריאת התורה אם יוצאים ידי חובה כשהבעל קורא נזדקן וקולו חלש וא"א לשמוע ממנו באופן שלא יחסר אף מילה אחת. וצדדי השאלה הם, אם הקריאה היא רק חיוב על הציבור שתקרא הפרשה בבית הכנסת בספר תורה, ואין צריך שהקורא יוציא את הציבור ידי חובה, או שהמצוה היא על כל ישראל לקרוא בתורה והקורא מוציא את הרבים ידי חובה... עכ"פ זה רק לענין קריאת התורה בפרשת השבוע, אבל במצות קריאת פרשת זכור, ברור שלדברי הכל כל ישראל חייבים בקריאתה, לקיים מצות "זכור את אשר עשה לך עמלק", אלא שמצותה שתהא הקריאה בצבור ובספר תורה והקורא מוציא את הרבים ידי חובה, ובודאי שצריך לשמוע מלה במלה ולא להחסיר תיבה אחת דלא גרע ממקרא מגילה. גם להסוברים שבקריאת התורה חובת הקריאה היא על כל ישראל, מ"מ יש הבדל בין קריאת התורה לזכור, שמצות קריאת התורה החיוב הוא מעיקרו על הציבור, משא"כ בזכור המצוה היא על כל יחיד ויחיד, אלא שמצותה שתהא בקריאת ספר תורה בצבור.

נלענ"ד שהמחלוקת בין הבי"ח לט"ז, הוא האם יש חיוב על הציבור לגבי הברכה, ז"א יכול להיות שגם לפי הבי"ח יש חיוב לקרוא את פרשת זכור, אבל אין חיוב של ברכה לפני הקריאה, ולכן אין זה משנה איזה קטן עולה, אפי' קטן שאינו יודע למי מברכין. אבל לפי הט"ז מחויבים גם בברכה, והעולה מוציא את הציבור ידי הברכה. לגבי המהרש"ל נראה שהוא סובר שאין מספיק קריאת הבעל קורא, צריך ג"כ את קריאת העולה, ואם אין העולה בר חיובא, אז אי אפשר לצאת בקריאתו. אבל יש להעיר שמדברי הבי"ח שכתב שיוצאים ידי חובה בקריאת קטן שאינו יודע למי מברכין, לכאורה משמע שהוא סובר שאין חיוב על כל אחד ואחד לקרוא את פרשת זכור, אלא החיוב לשמוע את פרשת זכור, ולכן בסופו של דבר שמעו קריאת פרשת זכור.

נלענ"ד שגם לפי"ז מובן למה לפי הבי"ח יכול קטן שאינו יודע למי מברכין לעלות ולקרוא במוספין, שכיון שהחיוב על הציבור בכל הקריאות, בין בפרשת זכור ובין בשאר קריאות, זה לשמוע את קריאת התורה, ולכן אין זה משנה אם הבעל קורא בר חיובא או אינו בר חיובא, כיון שבסופו של דבר שמעו קריאת התורה. וכן נלענ"ד שבט"ז מחויבים לומר שסובר שגם בפרשת זכור אין חיוב על האדם לקרוא, אלא החיוב לשמוע קריאת פרשת זכור, כיון שהרי מבואר בדבריו שסובר שקטן שיודע למי מברכין יכול אפי' לקרוא בפרשת זכור, והרי איך מי שאינו מחויב בדבר מוציא את הציבור. אבל נלענ"ד שיש

<sup>108</sup> הלכות ארבע פרשיות, סי' ז'

להקשות על הסברא הזאת, כיון שאם סוברים שיש חיוב דאורייתא של פרשת זכור מתוך ספר תורה, אז הרי החיוב הוא לקרוא. כיון שהגמי' לומדת שזכור זה בפה, וא"כ צריך לזכור בפה. אז לפי הדעות שהזכירה בפה צריך להיות מתוך ספר תורה, אז אלו ששומעים ולא קוראים רק יוצאים מדין שומע כעונה, ולפי"ז צריך שהקורא יהיה בר חיובא. אולי י"ל שהם סוברים שמה שכתוב בגמ' שהמצוה של זכור זה בפה, הכוונה שצריך שמישהו יקרא את הפרשה הזו, אין זו חיוב שכל אחד יקרא, אלא מספיק שאחד יקרא וישמעו. וזה כוונת הספרא שתהיה שונה בפיך, שיקרא מישהו בתורה וישמעו את הקריאה.

**מג"א:** מביא דברי תרומת הדשן שכתב שבמקרה שיש לאדם אפשרות ללכת לבית הכנסת לשמוע מקרא מגילה או פרשת זכור, אז עדיף שישמע פרשת זכור, שזה חיוב דאורייתא, והמגן אברהם חולק על תרומת הדשן, ומיישב את המנהג שלא מקפידים על פרשת זכור. הוא מבאר שיוצאים בקריאת פרשת ויבא עמלק, ואלו דבריו:

ול"י ליישב מנהג העולם דאטו מי כתיב בתורה שיקראו דוקא בשבת זה אלא שחכמים תקנו בשבת זו הואיל ושכיחי רבים בביה"כ וסמוך לפורים כדי לסמוך מעשה עמלק למעשה המן כמ"ש הלבוש וא"כ כששומע בפורים פרשת ויבא עמלק נמי זוכר מעשה עמלק ויוצא י"ח. ומשום פ' פרה ס"ל דלא הוי מדאורייתא דבאמת אין טעם בקריאתה מדאורייתא וגם לא ידענא היכא רמיזא...

צ"ע בדברי המגן אברהם הללו, שלכאורה איך יוצא בפרשת ויבא עמלק, הרי אז אין הבעל קורא מתכוון להוציא ידי חובת מצות זכור, והרי צריך כוונת המוציא.

**משנה ברורה**<sup>109</sup> כותב על דברי המגן אברהם שאם רוצה לצאת בפרשת ויבא עמלק, יצטרך בעת השמיעה לכוון לצאת ידי חובה, אין הוא מזכיר שהבעל קורא צריך לכוון להוציא, ואלו דבריו:

...והנה למאי דקי"ל לעיל בסי' ס' דמצות צריכות כונה יהיה

צריך בעת שמיעת פרשה זו לכוין לצאת בזה מ"ע של זכור...

וצ"ע למה המשנה ברורה אינו מזכיר שהבעל קורא יצטרך לכוון להוציא את השומע?

<sup>109</sup> או"ח סי' תרפ"ה, ס"ק ט"ז



**המשנה ברורה**<sup>110</sup> כותב לא בקשר לדברי המגן אברהם, אלא בקשר לדברי השו"ע שפרשת זכור זה דאורייתא, הוא כותב שצריך שהקורא יכוון להוציא את כל השומעים, ושכל השומעים יתכוונו לצאת, ואלו דבריו:

שפרשת זכור. דכתיב "זכור את אשר עשה וכו'" וגמרינן בגמ' דהאי זכור היינו באמירה מתוך הספר דוקא [ולא די במה שיקבע זה בלבן] וע"כ צריך הקורא לכוון להוציא כל השומעים וגם השומעים צריכין לכוון לצאת.

ויש להקשות לפי דברי המשנה ברורה הללו למה המשנה ברורה היה צריך לומר לגבי דברי המגן אברהם שצריך השומע לכוון לצאת, הרי זה פשוט הוא כבר אמר את זה פה?

**הערות על ספר מקראי קודש**<sup>111</sup> מסביר שהמשנה ברורה כותב שבדיעבד איפה שמוכח לפי הענין שעשייתו הוא כדי לצאת ידי חובה, אז אע"פ שלא כיון בפירוש לצאת ידי חובה, בכ"ז הוא יוצא ידי חובה. ולכן המשנה ברורה בס"ק י"ד מדבר על לכתחילה שצריך לכוון לצאת, אבל בדיעבד שלא כיוון יצא, וזה משום ששם מוכח לפי הענין שכוונתו לצאת. אבל בפרשת ויבא עמלק לא מוכח שמתכוון לצאת, ולכן שם אפי' בדיעבד צריך לכוון לצאת, ואלו דבריו:

אמנם בדיעבד כששמע פרשת זכור בביהכ"נ בשבת שלפני פורים י"ל דיצא, אע"פ שלא כיון כלל, ודומה למה שכתב המשנה ברורה<sup>112</sup> בשם חיי אדם<sup>113</sup> בדביעבד, היכי שמוכח לפי הענין שעשייתו הוא כדי לצאת ידי חובה, אע"פ שלא כיון בפירוש יצא בדיעבד, שהרי משום זה עושה כדי לצאת אע"פ שאינו מכוון, [אלא שלכתחילה צריך לכוון בפירוש], ובדבר זה אין נפק"מ בין כונה לצאת ידי חובה במצוה שהוא עושה בעצמו, למצוה שאחר מוציא ידי חובה, כמבואר שם בביאור הלכה שהביא על זה דברי הירושלמי בראש השנה, גבי היה עובר אחורי ביהכ"נ ושמע קול שופר או קול מגילה, אם כיון לבו יצא: הדא דתימא בשעובר, אבל בעמד חזקה כיון, ופירושו דוקא אם עמד אחורי ביהכ"נ סתמא לא למצוה קאי, אבל בעומד בתוך ביהכ"נ ושומע קול שופר, מסתמא עומד לשם מצוה וכו', ויעויין במשנה ברורה<sup>114</sup> לענין דברי המגן אברהם שיוצא בשעת הדחק פרשת זכור במה ששמע בפורים קריאת פרשת ויבא עמלק, שכתב דלמאי דקי"ל... דמצות צריכות כוונה יהא צריך בשעת שמיעת פרשה זו לכוין לצאת בזה מ"ע של זכור. ולכאורה הוי גם בכל פרשת זכור צריך לכוין, כמו שכתב בס"ק י"ד, אלא שבס"ק י"ד הוא לענין לכתחילה, דלכתחילה אפי' בפרשת זכור בשבת שלפני פורים צריך לכוין כדכתב המשנה ברורה<sup>115</sup> שכל זה בדיעבד אבל

<sup>110</sup> שם, ס"ק י"ד

<sup>111</sup> הררי קודש, ארבע פרשיות, סי' ב', מס' 2

<sup>112</sup> או"ח סי' י"ט, ס"ק י'

<sup>113</sup> כלל ס"ח

<sup>114</sup> או"ח סי' תרפ"ה, ס"ק ט"ז

<sup>115</sup> או"ח סי' ס', ס"ק י'

לכתחילה צריך לזהר לכוון קודם כל מצוה לצאת ידי חובת המצוה, ובס"ק ט"ז לענין פרשת עמלק דלא מוכח לפי הענין שעשייתו בשביל מצות זכור, אפשר שגם בדיעבד לא יצא...

אבל עדיין קשה למה לגבי דברי המגן אברהם המשנה ברורה לא הזכיר שצריך שהקורא יכוין להוציא את השומע?

**מקראי קודש**<sup>116</sup> מסתפק אם צריך הקורא לכוון להוציא את השומע בקריאת פרשת זכור בפרשת השבוע, דהיינו לא בשבת לפני פורים, אלא בפרשת כי תצא, שאולי י"ל שכיון שהקורא מכוון להוציא את הקוראים ידי קריאת פרשת השבוע, אז השומע שרוצה לצאת ידי פרשת זכור יוצא בכך. או אולי צריך שהקורא יכוון להוציא את האדם דוקא בדבר שרוצה לצאת בו. והוא כותב שלמ"ד שבקריאת התורה אין חיוב על האדם לקרוא בתורה, אלא כל החיוב שיקרא קריאת התורה בציבור, אז י"ל שבדאי צריך את כוונת הקורא. הוא כותב שאולי י"ל שמן הסתם כל מי שקורא לרבים, אז נוח לו להוציא את כל מי שירצה, ולמעשה פוסק שצריך להודיע לקורא לכוון להוציאו, ואלו דבריו:

אולם מסתפקנא זה שרוצה לצאת בקריאת זכור בפרשת השבוע, אם צריך להודיע לבעל קורא שיכוין להוציאו במצות זכור. דלכאורה י"ל שכיון דבלא"ה הרי מכוין להוציא את הרבים במצות קריאה ונחשב כאילו כל אחד קורא בעצמו, שוב יש ביד השומע לכוין לצאת בזה ידי חובת מצות זכור אף בלא כוונת הקורא, אבל לעומת זאת י"ל דעל המשמיע לכוין להוציא את השומע, בדבר זה שהשומע רוצה לצאת בו. וקצת יש לדקדק כן מדברי דרך החיים<sup>117</sup> שמביא דברי המגן אברהם<sup>118</sup>: "ויכוון בברכת שחינו-על המגילה- גם כן על משלוח מנות וסעודת פורים שהם ג"כ מצוה". ומוסיף הדרך החיים "וכן הש"ץ צריך לכוון להוציאם בשביל זה". וכן כתב הפרי מגדים<sup>119</sup>: "ויודיע לש"ץ זה דבעי כוונת שומע ומשמיע", ולכאורה אף כשלא נתכוון המברך להוציא על הסעודה, אמאי לא נאמר דכיון דנתכוין להוציאו בברכה ושומע כעונה הוי כאילו ברך בעצמו, ושוב יכול לכוון לכל מה שירצה, אלא על כרחך דעל המשמיע לכוון להוציא בדבר זה שהשומע רוצה לצאת בו. אולם עיקר הנחת היסוד שבלא"ה הקורא מכוון להוציא הרבים במצות קריאת התורה, הם רק לשיטת האומרים שקריאת התורה בצבור נתקנה כדי להוציא את השומעים, שיהא חשוב כאילו כל אחד קורא לעצמו, אבל אם נאמר דבמצות קריאת התורה אין צריך שיהא הקורא מוציא את הרבים... הרי אין כאן כוונת הקורא להוציא את הרבים כלל, וא"כ יש לעיין ולדון דאין השומע יוצא בפרשת זכור בלי כוונת הקורא במיוחד להוציאו בכך, או נאמר דסתמא כל הקורא לרבים ניחא ליה

<sup>116</sup> ארבע פרשיות, סי' ו'

<sup>117</sup> הלכות פורים

<sup>118</sup> סי' תקצ"ב, סי"ק א'

<sup>119</sup> שם אשל אברהם, אות א'

להוציא לכל מי שירצה. ועל כן למעשה הרוצה לצאת בפרשת כי תצא ידי חובת מצות זכור צריך שיודיע לקורא שיכוון להוציאו.

רואים במגן אברהם שאינו מזכיר שצריך שהקורא יכוון להוציא את השומע, וכן במשנה ברורה אינו מזכיר דבר זה. ואולי אפשר לומר שהוא סובר כצד הראשון שהחיוב בקריאת התורה היא חיוב על כל אחד לקרוא את התורה, ולכן מובן שפוסק שקטן אסור שיהיה בעל קורא בשום קריאת התורה, וזה משום שהחיוב על כל אחד לקרוא בספר תורה, וצריך קריאת בר חיובא. ולכן כיון שהבעל קורא מכוון להוציא את הצבור בקריאת פרשת השבוע, אז מועיל כוונת השומע לצאת ידי חובת מצות זכור כדברי מקראי קודש. או שאפשר לומר להיפך שהוא סובר שבכל הקריאות אפי' בפרשת זכור, החיוב הוא לשמוע את קריאת התורה, כפי שביארתי בדעת ה"ח וט"ז, ולכן לא צריך בכלל את כוונת הקורא, רק צריך את כוונת השומע. אבל אז צ"ע למה המשנה ברורה כתב שבסתם קריאת פרשת זכור בשבת לפני פורים צריך כוונת הקורא וכוונת השומע, הרי לא צריך את כוונת הקורא? אולי י"ל שבנקודה זו המשנה ברורה חולק על המגן אברהם, ובס"ק י"ד כותב את דעת עצמו, ובס"ק ט"ז כתב את דעת המגן אברהם. ולמד דבר זה, כיון שאין המגן אברהם כותב שצריך להודיע לקורא לכוון להוציאו, משמע שהוא מדבר על מקרה סתם.

**ציץ אליעזר**<sup>120</sup> האריך לכתוב על הנושא הזה, והוא בתחלה בא לחלק בין מוספין שהם תקנת גאונים לד' פרשיות וכו' שהם תקנת משנה וגמ', שהמוספין הם פחות חמורים ובזה אפשר שקטן יעלה בניגוד לד' פרשיות. והוא רוצה להסביר שהמרדכי דוקא דיבר על מוספין, ומצד שני ר"ת דוקא דיבר על ד' פרשיות וכיוצא"ב, ולכן אין מחלוקת ביניהם, והוא בא להסביר בכך גם את דברי הריב"ש, התשב"ץ, מבי"ט ורשב"ש, ואלו דבריו:

כן לא מבורר לנו אם אליבא דהמרדכי אפשר לקטן לעלות גם למפטיר דד' פרשיות, או דלמא חמור מפטיר זה ממפטיר דמוספין וגם המרדכי יודה דאין להעלות כן לקטן ובפרט דפרשת זכור ודפרשת פרה דאיכא דסברי דהוא מדאורייתא... אולם רואים אנו גם זאת בדברי ר"ת לא מוזכר אבל דינא דמפטיר דמוספין של יו"ט אם גם בזה אין לקרוא לקטן, והלא דבר הוא דר"ת קחשיב ואזיל כל סוגי המפטיר של פרשת חובה שבהם אינן רשאין להקרות לקטן ואילו מפטיר דפרשת חובה של יו"ט לא קחשיב בהדיהו. ודבר זה לומר דמפטיר דיו"ט קל יותר ממפטיר דר"ח וחנוכה וד' פרשיות מצינו דסובר כן ר' ישעיה זצ"ל בספר הלקט<sup>121</sup>... ואם בדברי

<sup>120</sup> חלק ז', סי' א', ענף א', ענף ז'  
<sup>121</sup> שבלי הלקט השלם, סי' ע"ט

המרדכי כתוב בסתמא שקורא "לפרשת המוספין" מבלי שנדע שהמדובר דוקא במוספין דיו"ט, הרי בשו"ת מהר"ם מרוטבורג<sup>122</sup> ... כתוב מפורש בזה שהמדובר לגבי יו"ט ... הרי בהדיא שמדבר לענין קריאת קטן במוספים דיו"ט ... ולפי"ז יכלנו להכריז עוד ביותר מהב"ח ולומר דלא נמצא לשום מחבר שיכתוב כן בשם ר"ת דקטן אינו עולה למפטיר דמוספין דיו"ט, ואפי" לא בספר המנהיג ... ועוד זאת דאפי" בריב"ש גופא נמי לא מצינו כמעט בדבריו שלא התיר העליה לקטן אפי" למוספים דיו"ט, דבסיי שכ"ו שהוא הסימן המרכזי אשר מדבר שם בנושא זה בהרחבה לא נזכר שם ממפטיר דיו"ט כלל, השאלה היתה על "כגון פרשת שקלים ושאר הפרשיות", ובכל התשובה מדבר הריב"ש בסתמא על פרשה שהיא חובת היום, ואין איפוא הוכחה גלויה דהוה סבר זה גם לענין מפטיר דיו"ט שאינה חובה הנזכרת בתלמוד, ובסיי שכ"א כתוב נמי בסתמא על "ביום שיש בו שני ספרים שהמפטיר קורא במה שהוא חובה ליום", ומעתיק זה רק ממה שכתוב בספר המנהיג בשם ר"ת, והרי הבאנו דהספר המנהיג במקום אחר בא ופירש בהדיא שמצא בשם ר"ת הוא על כגון של ר"ח וחנוכה ופרשיות ארבע ... ורק בסיי ל"ה כתוב בריב"ש בנוסחת השאלה שהיא במפטיר דחובת היום "כמו בראשי חדשים ופרשיות והמועדים" ובתוך דברי התשובה נרמז ג"כ שמוסבת גם על המועדים בכתבו בלשון: "ואפשר שמפני שנתנו למכור ההפטרה למי שמעלה בה בדמים והם קונים אותה בעד קטניהם להרגילים ואם לא יתכבדו בהפטרות המועדים לא יתנו בה פרוטה וכו'". והתשובה הזאת היא התשובה שאליה מכוון הבית יוסף ... בכתבו שם דגם הוא ז"ל כתב בתשובה שלא רצו לשמוע לו, ויתכן על כן שרק בקשר למועדים לא רצו לשמוע לו מפני שסברו שעל כגון דמועדים גם ר"ת מודה דאפשר להעלות לקטן, דבין אלה שלא רצו לשמוע לו היו גם ת"ח ברמזו הריב"ש על כך בכתבו בלשון "אין צריך לומר אם יהיה שם איזה יודע ספר יחזיק בידם לקיים המנהג אף אם אינו גדול בחכמה". ויתכן גם שעל כן לא עמד בזה הריב"ש בתוקף דעתו לשנות מנהגם. בהיות ומפטיר דמועדים לא נזכר בתלמוד ... ובהיות דאין הוכחה מפורשת בדברי ר"ת שסבר דהוא הדין אין לקרוא לקטן גם במפטיר דמועדים. ועל פי הנ"ל היה מתיישב גם כמין חומר מה שדקדקנו ... בדברי התשב"ץ במה שהוא כותב בתשובה<sup>123</sup> בלשון "אני משתדל" דמשמע שאין זה אבל לעיכובא ואילו בנו הרשב"ש כותב בתשובה בשמו בלשון "צריך" דמשמע לעיכובא, היינו משום דבחלק ג' שם מדבר בסתמא מיום "שמוציאים שני תורות" שכלול בזה גם מועדים לכן כותב רק בלשון "אני משתדל" שהוא לשון הכולל את כולם, משום דבמועדים יש רק להשתדל על כך שלא יעלה קטן אבל אין זה לעיכובא. אבל בנו הרשב"ש מדבר בהדיא בהיכא שחל ר"ח בשבת דבזה הרי הקריאה במפטיר דר"ח חיובא מדינא דתלמודא לכן בזה כותב שפיר בשם אביו התשב"ץ ז"ל בלשון "צריך" שהוא לישנא דעיכובא

....

יש להעיר שבריב"ש בתשובה ס"י שכ"א, מוזכר בשאלה יו"ט, שכתוב:

<sup>122</sup> ס"י ק"י  
<sup>123</sup> בחלק ג', ס"י קע"א

שאלת מהו המנהג היפה ביום שמוציאין שני ספרי תורות שאומר שני קדישין אם יש הפרש בזה בין יום ליום כי ראית המנהג מתחלף בין יו"ט וחולו של מועד גם בר"ח וחנוכה יחד.

**הציץ אליעזר**<sup>124</sup> פוסק למעשה שאפשר לעלות קטן אפי' לד' פרשיות, ואולי בפרשת זכור יש להחמיר, אבל צריך שהבעל קורא יהיה גדול, ואלו דבריו:

לכן לענין מעשה נלפענ"ד דבמקום ובזמן דנהגינן לקרוא לקטן למפטיר כגון בשבת שלפני הבר מצוה אין למנוע טוב ממנו מלקרותו גם למפטיר דיו"ט חנוכה ר"ח ודד' פרשיות [מלבד דיש להחמיר אולי לפרשת זכור], דמוקמינן בכגון דא הדבר אעיקרא דדינא דמותר להעלות להן לקטן אליבא דרובא דהפוסקים ובפרט האידנא דהמקרא הוא גדול [ויש באמת לדקדק בזה בד' פרשיות ויו"ט וחנוכה ור"ח שיהא המקרא הבעל קורא שהוא גדול ולא יתנו לקטן בעצמו שיקרא...]

### סיכום הפוסקים ואחרונים

שיטת השו"ע: קטן עולה למנין שבעה. אבל הוא מזכיר שזה קטן שיודע למי מברכים. כותב בסתם שקטן יכול להפטיר, אבל אין הוא כותב שזה אפי' בד' פרשיות. מהגר"א משמע שלמד שהשו"ע סובר כדברי הרמ"א שקטן עולה למוספין.

שיטת הרמ"א אסור שכל הקוראים יהיו קטנים או נשים. קטן יכול לקרות בפרשת המוספין ואפי' בד' פרשיות, אין הוא מחלק בין פרשת זכור לשאר פרשיות, נלענ"ד משמע שאין הקטן רק עולה לברך, אלא גם עולה לקרוא. מביא שיש חולקים שאומרים קדיש קודם קריאת המפטיר. הגר"א מסביר שהיש חולקים ר' אליהו ור' משולם. הוא למד שלפי הרא"ש בדעת ר' אליהו ור' משולם קטן אינו יכול לקרוא במוספין. הטי"ז מסביר שהיש חולקים רק חולקים לגבי פרשת זכור שאין קטן יכול לקרות בפרשת זכור, כיון שזה דאורייתא. אבל הוא כותב שאנחנו נוהגים לקרות לקטן גם בפרשת זכור. לבושי שרד מסביר שלפי הטי"ז הקטן יכול אפי' לקרוא וזה אפי' בפרשת זכור. משנה ברורה מסביר שהיש חולקים סוברים שדוקא בשבת שקורא המפטיר מה שכבר קרא שביעי, אז מותר לעלות קטן, אבל במוספין ובד' פרשיות שאין המפטיר קורא מה שקרא שביעי, אלא קורא דבר חדש, אין לעלות קטן.

שיטת הב"ח: לכו"ע מותר שהקטן יעלה למפטיר במוספין, אם הקטן אינו קורא בתורה אלא גדול קורא. לפי כל הגאונים חוץ מהריב"ש שאוסר על פי ספר המנהג בשם

<sup>124</sup> חלק ז', סוף סי' א'

ר"ת, מותר אפי' שהקטן יעלה ויקרא בתורה. גם הריב"ש בשם ר"ת רק אסר בקטן שאינו יודע למי מברכים, אבל בקטן שיודע למי מברכים, שאז מותר לעלות אותו למנין שבעה, אז כל שכן שמותר לעלות למפטיר במוספין.

שיטת הרש"ל: ב"ח מביא בשמו שבפרשת זכור ופרשת פרה שהם דאורייתא אין לעלות קטן למפטיר, אפי' שהשליח צבור קורא את הפרשה. כיון שהוא סובר שהעולה צריך לקרוא רק שהשליח צבור קורא בקול רם כדי שלא לבייש את מי שאינו יודע לקרוא.

שיטת הט"ז: קטן שאין יודע למי מברכין אין יוצאים ידי ברכתו, ואז אין יוצאים ידי הקריאה, שאין יוצאים ידי קריאה בלא ברכה. אבל לעלות קטן שיודע למי מברכין אין בעיה. פרי מגדים במשבצות זהב נותן 2 הסברים לדברי הט"ז: 1- שאין הכונה שברכות התורה מעכבות, אלא כונתו שצריך לברך, לכן צריך שהקטן ידע למי מברכין. 2- לפי הרמב"ן ברכת התורה היא דאורייתא, וברכת דאורייתא מעכבת. אבל הוא דוחה את ההסבר הזה, כיון שהרי כבר ברכו ברכות התורה בבוקר, וא"כ הברכה לפני קריאת התורה היא דרבנן.

הערות על ספר מקראי קודש ע"פ דברי שו"ת באר שבע מסביר שברכת התורה בבוקר זה דרבנן, כיון שהוא ביחידות, רק הברכה לפני קריאת התורה היא דאורייתא. לכן אם זה קטן שאינו יודע למי מברכין, אז כיון שאינו מוציא בברכתו, אז זה מעכב את הקריאה, כיון שהברכה היא דאורייתא. ספר מקראי קודש סובר שלפי הט"ז דוקא בפרשת זכור יש את ההקפדה שיברך קטן שיודע למי מברכין, ואין יוצאין ידי הקריאה בלא הברכה. כיון שהקריאה היא דאורייתא וכן הברכה היא דאורייתא. וכן סובר בדעת הט"ז שבפרשת זכור צריך שהעולה יכוון להוציא את הציבור בברכתו וכן הציבור יכוון לצאת.

שיטת פרי מגדים: במשבצות זהב כותב שבכל הפרשיות מותר לקטן שהוא יהיה הבעל קורא, כיון שהקריאה הוא רק דרבנן, אבל בפרשת זכור שזה דאורייתא אי אפשר לצאת ידי חובה בקריאת קטן, ולכן אם עולה לפרשת זכור, צריך שגדול יקרא.

שיטת מגן אברהם: הקטן רק עולה למנין שבעה, אבל לא למנין שלשה. לבושי שרד כותב שלפי המגן אברהם הקטן אינו עולה למנין שלשה גם כשיש רק שלשה עולים [כמו ביום חול] וכן גם כשיש יותר משלשה עולים [כמו בשבת ויו"ט] אין הקטן עולה אלא רק לאחר שלשה גדולים עולים. מחצית השקל כותב שהעולת שבת ג"כ כתב שהוא הדין שאין הקטן עולה למנין ארבעה, חמשה וששה בר"ח, יו"ט ויוה"כ. וכן המגן אברהם

כותב שקטן אסור שהוא יהיה הבעל קורא, אינו קורא עד שיביא ב' שערות. הוא מביא דעה שאם אין כהן אלא כהן קטן, אז מעלים אותו לתורה בתור כהן, אבל לגבי לוי הוא מסתפק אם יעלו את הכהן הגדול פעמיים, גם ללוי. ומביא דעה אחרת שאין קורין לכהן קטן למנין שלשה, אלא רק למנין שבעה. המגן אברהם שאין מעלים קטן גם בתור כהן. וכותב שכיום נוהגים לעלות את הקטן רק למפטיר. ומסביר שלפי הבית יוסף בדעת הרוקח אין צריך לעלות את הקטן דוקא למפטיר, אבל צריך לעלותו רק לאחר שנגמר מנין הקוראים.

תשובת כמוה"ר ישועה שבאבו: חולק על הפסק של הרמ"א, וסובר שיש לפסוק שבד' פרשיות אין קטן עולה. חולק על הב"ח, וסובר שקטן שיודע למי מברכין אינו יכול לעלות, וכן אין לעלות קטן אפי' כשגדול קורא את הפרשה.

תשובת גינת ורדים: קטן יכול לקרות במוספים, רק אין לו לקרות בד' פרשיות כיון שחובת הקריאה מן התורה.

שיטת ברכי יוסף: פוסק להלכה שהקטן יכול לקרוא במוספין, אבל בפרשת זכור ראוי שיפטיר גדול, אבל אם עלה קטן אין מורידים אותו וסומכים על דברי הרמ"א, ונלענ"ד משמע מדבריו שאפי' הקטן יכול לקרוא.

שיטת משנה ברורה: פוסק שרק כשהביא ב' שערות יכול להיות בעל קורא. במקרה שאין שם בעל קורא אלא הקטן, אז אפשר להקל שיקרא הקטן. בפרשת זכור אסור שהקטן יקרא, כיון שזה חיוב דאורייתא. ומה שהרמ"א כותב שאפשר להעלות קטן לד' פרשיות, זה מדובר שהבעל קורא הוא גדול. והוא מביא שיש מחמירין שגם בכה"ג לא יעלו קטן לפרשת זכור וכן לפרשת פרה שהם דאורייתא.

שיטת הרב עובדיה יוסף: פוסק שקטן יכול לקרוא במוספין, רק בפרשת זכור ופרשת פרה אין לעלות קטן, אבל אם עלה אין להורידו, כיון שיש להקל, כיון שבמילא יש בעל קורא גדול.

שיטת ציץ אליעזר: קטן שהגיע לחינוך יכול להוציא את הרבים בקריאת ספר תורה, כיון שקטן שהגיע לחינוך יכול להוציא רבים בדבר שהוא תקנת סופרים. הוא רוצה להסביר שהמרדכי דוקא דיבר על מוספין, ומצד שני ר"ת דוקא דיבר על ד' פרשיות וכיוצא"ב, ולכן אין מחלוקת ביניהם. פוסק למעשה שאפשר לעלות קטן אפי' לד' פרשיות, ואולי בפרשת זכור יש להחמיר, אבל צריך שהבעל קורא יהיה גדול.

**סיכום סופי**

ראינו את ריבוי השיטות של הראשונים ואחרונים, וראינו שיש כאן הרבה מחלוקות. נראה למסקנה לאור הדברים שהבאתי כאן ולאור הדברים שהבאתי לעיל, שבפרשת פרה יש הרבה מקום להיקל שקטן יעלה, ואפשר אולי שאפיי יקרא את הפרשה. כפי שראינו ברמ"א שלא חילק ודיבר על כל ד' פרשיות, וכן ראינו בב"ח שסובר שקטן יכול לעלות ולקרוא, גם הט"ז כתב שיכול לקרות ואפיי בפרשת זכור, ופרי מגדים רק הזכיר את פרשת זכור. ולאור מה שהבאתי לעיל שאין פרשת פרה חיובה מדאורייתא, נראה שיש מקום להיקל. לגבי פרשת זכור הדברים יותר קשים, כיון ששם ראינו שיש נטיה לומר שזה דאורייתא, דעתי האישית שאין הקריאה עצמה דאורייתא, ולכן נלענ"ד שגם בזה יש להיקל, אבל כיון שיש הרבה פוסקים שסוברים שזה דאורייתא, אז אולי יש רק להיקל במקום הדחק.